

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za inozemstvo 140 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1. stop. peti-vrsta
malih oglasov po 150
in 2 D, večji oglasov
nad 45 mm višine
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
2. stop. peti-vrsta
malih oglasov po 150
in 2 D, večji oglasov
nad 45 mm višine
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
3. stop. peti-vrsta
malih oglasov po 150
in 2 D, večji oglasov
nad 45 mm višine
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6 III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo - Uredništva
telefon št. 2050, upravnništva št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Celokupni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate: Sarajevo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Usodna zmeta g. Mačka

V odgovoru na »Slovenca« je opravičeval predsednik HSS in naslednik St. Radiča, g. dr. Maček podporo, ki jo sprejema KDK od italijanskega tiska s temi besedami:

»...Ne vidim nobenega razloga(!), zakaj bi delali nekako razliko med francoskim in angleškim ter italijanskim tiskom. Italija je s kraljevino SHS ne samo v korektnih, temveč v prijateljskih odnosih in to prijateljstvo je še podkrepjeno z ratifikacijo nettunskih konvencij, pa čeprav se je ta zgodila v okrnjenem parlamentu(!). Hotel bi videti, če bi bilo g. Korošcu in njegovim drugom na poti, če bi objavil »Corriere della Sera« za nje simpatičen članek. Mislim, da ne bi, kakor jih ni dolgo oviralo, ko so z užitek objavljali iz italijanskih časopisov napade na hrvatski narod.«

Predvsem moramo reči, da je zadnji del dr. Mačkove izjave navadna neresnica. Nikdar nismo uživali, če je italijanski tisk napadal Hrvate, ker se do takega uživanja sploh ne moremo spozabiti. Mi smo le opozarjali, da je vsaka naša politika, ki jo hvalijo italijanski listi, sigurno napačna in zaprepaščena smo bili, da zagrebški tisk ne čuti, kako na napačni poti je, če hvali fašistovski tisk njegov boj proti Belgradu. In ker smo to poudarjali, zato se je oglasil tudi dr. Maček in zato je odgovoril na naša izvajanja. Odgovoril pa je s trditvijo, ki je najmilejše rečeno, usodna zmeta in pri tem načelne važnosti, vsled česar tudi odgovarjamo na njo na tem mestu.

G. Maček pravi, da ne vidi nobenega razloga razlikovati med francosko-angleškim in italijanskim tiskom. Tudi če bi ne bil g. Maček Jugoslovčan, bi vsaj eno velikansko razliko moral opaziti, ker ve za to razliko prav vsak politik Evrope. In g. Maček je vendar politik! Francoski in angleški tisk je svoboden in piše to, kar je v skladu s svobodnim mnenjem francoskega in angleškega naroda. Italijanski tisk pa je vseskozi nesvoboden, ker je ves absolutno samo v službi fašistične stranke in njene politike. Kar piše fašistovski tisk, to ni mnenje italijanskega naroda, ki danes nima prav nobene svobode, temveč to je mnenje fašistovskih imperialistov, ki glasno kriče: Dalmazia o morte!

In da tega ne sliši voditelj hrvatskega naroda, da tega ne uvaža naslednik St. Radiča je že več ko žalostno, je že naravnost tragično za hrvatski narod in za vse nas. Kajti to dokazuje, da je izgubil vodja KDK orijentacijo, da iz same zagriženosti v naš notranji spor ne vidi nevarnosti, ki grozi od zunaj. To se pravi, da je voditelju KDK vseeno, če fašisti še tako intenzivno razvijajo propagando za italijansko Dalmacijo ali ne. To se pravi, da voditelj KDK ne skrbi niti to, da se fašisti v hrvatski Istri ne zadovoljujejo s tem, da so vzeli hrvatskemu narodu teritorij Istre, temveč hočejo vse te istrske Hrvate tudi politično in da je tudi asimilacija Dalmacije njihov namen. Kljub vsemu temu pa prav voditelj hrvatskega naroda, da ne vidi nobene razlike med fašističnim in francosko-angleškim tiskom. Ali je sploh še mogoča, večja zabloda?

Francoski tisk piše o nas kot prijatelj, ki je v skrbeh, da bi mogla trpeti naša država, če ne bo naš notranji spor rešen. Francoski tisk hoče nam dobro, pa čeprav tudi iz francoskih egoističnih motivov, toda nikdar ni nam sovražna. Zato se na pisavo francoskega tiska smemo ozirati, ker prihaja od strani, ki je že opetovano dejansko dokazala svojo naklonjenost do Jugoslavije. Prav ista je stvar z angleškim tiskom. Kadar pišejo o nas gg. Steed, Watson in drugi, tedaj vemo, da pišejo naši prijatelji, da je torej pametno, če njih nasvete upoštevamo.

Absolutno druga pa je stvar z italijanskim tiskom in zlasti s fašističnim. Iz težkih izkušenj vemo, da imamo tu opraviti vedno z nasprotnikom, pa naj nas hvali ali napada, se nam dela prijazen ali pa nas obklada z najgršimi psovki. Vedno je motiv fašistovskega tiska proti nam eden in isti, vedno pozna samo en cilj: kako nam škodovati, kako na naš račun izvesti italijanske imperialistične namere. In ker se fašistovski tisk zaveda, da bi Italija le s težavo in brčkone sploh ne mogla doseči ničesar proti nam, če smo Jugoslovani enotni, zato hvali vedno tistega, ki je proti naši enotnosti. Za vsako ceno bi nas fašistovski tisk hotel razjediniti in zato je kmalu po vojni prav tako hvalil in povečeval Srbe in centralizem, kakor sedaj hvali in povečuje Hrvate ter boj KDK proti centralizmu. Ker se je fašistom račun s Srbi ponesrečil, upajo sedaj na Hrvate.

Davidovič ima stik s KDK?

Demokratski shod v Nišu — Govorica o dveh blokih

Belgrad, 17. dec. (Tel. »Slov.«) Demokratski shod v Nišu ni prinesel definitivnega razčiščenja v demokratski stranki, četudi sta na njem govorila dva aktivna ministra, namreč Milan Grol in Pera Marković. Res je sicer, da so sem in tja padale ostre besede na račun radikalov in tudi na račun vlade, toda vpoštovati moramo, da so radikali in demokraci v Srbiji stari nasprotniki in da se baš za niško okolico med obema strankama vrši oster boj že nekaj let. Ostro je napadal radikale demokratski poslanec za niški okraj Petronije Popović, vendar se iz govora posameznega poslanca ne more sklepati z gotovostjo na celotno zadržanje demokratske stranke. Kajti govor ministra Grola je bil v nasprotju z govorom Petronije Popovića milejši, nego se je pričakovalo. Minister Grol se je izogibal, da bi kakorkoli podal kako definitivno izjavo o stališču demokratskega kluba. Najprej je izrekel nekaj misli o demokraciji in o parlamentarizmu, nato je pa podal pregled delovanja demokratov v vladi. Ostro se je pri tem obregnil ob radičevce, ki so l. 1924. strmoglavili Davidoviča. Nato je prešel na dogodke po 20. juniju in je rekel, da so ostali demokraci v vladi le zato, da bi se spravili pod streho neki gospodarski in socialni zakoni. Kot eksponent Ljube Davidoviča je nastopil za sprejetje zakona o agraru, zakona o razdolževanju kmetov in zakona proti korupciji, toda ne da bi bil pri tem navedel kake konkretne podatke.

Minister Grol je obnovil staro pritožbo radi odnosov med demokraci in radikali, češ, da je demokratska stranka v vladi premalo vpoštovana. Posebno je padla v oči njegova trditev, da se demokraci ne pogajajo z nikomer v Zagrebu.

Drugi minister Pera Marković je najprej govoril zborovalcem, da je demokratska stranka kmetijska stranka in da on ni manjši kmet nego Joca Jovanović, predsednik zemljoradniškega kluba. Nato se je spustil na zgodovinsko polje ter skušal dokazati, da radi-

kali že od l. 1901. dalje niso bili vodilna stranka ne v Srbiji in ne pozneje v Jugoslaviji. V državi mora vladati red in zakonitost ter poštenje. Vsi Srbi, Hrvati in Slovenci morajo imeti iste dolžnosti in iste pravice.

Demokratski poslanec za niški okraj Petronije Popović je napadal vlado, da je sicer predložila zakon o sodnikih in zakon o odvetnikih, ni pa predložila zakona o razdolževanju kmetov in zakona proti korupciji. O proračunu za 1929/30 pravi, da je previsok. Napada častnike, ki vrše civilne službe.

Kakor rečeno, shod v Nišu ni prinesel ničesar novega. Zanimivo je, da so demokratski prvaki ob priliki v zasebnih razgovorih priznavali, da bi bilo eno najboljših sredstev za pobijanje korupcije sprejem zakona o agraru, ker se prav tu nahaja leglo korupcije že leta sem. Del vodstva demokratske stranke zahteva boj proti korupciji, ovira pa ta boj s tem, da s krizami onemogoča sprejem tistih zakonov, ki bi dejansko preganjali korupcijo. Pri tem pa je — tako nam pripovedujejo demokraci — fiksna ideja Ljube Davidoviča: revizija premoženja vseh politikov. Toda mnogi demokratski poslanci ne morejo razumeti, da bi bil to tak predmet, ki bi bil za demokrate politično aktualen.

Nasproti tem našim informacijam pa pri naša demokratsko časopisje, nasprotno Ljubi Davidoviču, trditve, da obstajajo zveze med Ljubo Davidovičem in zagrebško opozicijo in da tega dejstva demokratska stranka ne bo mogla spraviti s sveta, čeprav ga zanika. To časopisje trdi tudi, da že de facto obstoja blok radikalov, Slovenske ljudske stranke, muslimanskega kluba in Marinkovičeve skupine, kakor tudi, da dela Ljuba Davidović na bloku Davidović - Aca Stanojević - zagrebška opozicija.

Te vesti so precej neverjetne, ker je minister Grol z vso odločnostjo zatrjeval v Nišu, da on, dasi je pristaš Ljube Davidoviča, nikakor ne more potrditi teh vesti.

Dr. Maček intransigent

HSS noče o razširjenju oblastne samouprave niti slišati

Zagreb, 17. dec. (Tel. »Slov.«) Včerajšnji govor, ki ga je govoril general Uzun-Mirković na zagrebškem kolodvoru pred odhodom v Belgrad, se v političnih krogih zelo živahno komentira. Vest, da namerava g. Uzun-Mirković ustanoviti novo stranko, se splošno presoja samo kot želja nekaterih davidovičevcev iz Narodne odbrane. Največjo senzacijo je izzvala vest današnjega »Morgenblatta«, ki poroča, da je g. Uzun-Mirković stopil v zvezo z vodstvom KDK in da je konferiral z zagrebško opozicijo, oziroma njenimi voditelji o političnem položaju. Voditelji KDK so baje izjavili, da se zadovoljujejo z razširjenjem oblastnih samouprav. Tem vestem se je verovalo posebno radi tega, ker je znano, da imajo ljudje okoli »Morgenblatta« ozke zveze z g. Uzun-Mirkovićem. To se je opazilo tudi pri včerajšnji poslovitvi.

Radi tega je seveda javnost z velikim zanimanjem pričakovala izjavo voditeljev KDK o vsej stvari. Dr. Maček je v svoji izjavi nasprotni časnika kritiziral govor generala Uzun-Mirkovića, da bi tak govor mogel pred desetimi leti zavesti kakega dobrodušnega Hrvata, toda danes da bo ostal brez odziva. Ako »Morgenblatt« pripisuje temu govoru epohalen značaj, je to pač samo v intencijah »Morgenblattovih« prekosavskih benefaktorjev. Dr. Maček demantira vsako zvezo z g. Uzun-Mirkovićem. Kar se pa tiče »Morgenblattove« trditve, da bi se bila KDK zadovoljila z razširjenjem oblastnih samouprav, izjavlja dr. Maček najkategoričneje, da to ni res in da bi se s tem ne zadovoljila niti SDS, kaj šele HSS. G. dr. Maček sodi, da je pisava »Morgenblatta« v zvezi s slabim stanjem vlade, ki bi želela z lansiranjem takih vesti doseči naklonjenost v inozemstvu, kjer je kredit naše države popolnoma padel.

Ali bodo sedaj imeli več sreče? Ali so Hrvati res tako zaslepljeni, da ne spoznajo vrednosti Danajskih darov? Izjava g. Mačka skoraj to dokazuje in zato nas je strah za usodo hrvatskega naroda in zato smo tem bolj nasprotni politiki KDK.

Dočim je torej dr. Maček trdil, da bi se z razširitvijo oblastnih samouprav SDS ne zadovoljila, pa ni hotel Pribičević o tej stvari nič izjaviti. V svoji izjavi časnika je najprej rekel, da je bil Uzun-Mirković svojčas njemu podrejen kot poveljnik celokupne žandarmerije. Z ozirom na vest »Morgenblatta«, da sta on in dr. Maček pristala na razširjenje oblastnih samouprav, je dejal Pribičević, da bi vlada nikakor ne bila upokojila generala Uzun-Mirkovića, če bi bil general napravil kak sporazum z vodstvom KDK. Zanimivo pa je, da se g. Pribičević sploh ni hotel izjaviti o tem, ali se strinja z dr. Mačkovim izjavo glede razširjenja oblastnih samouprav.

»Obzor« se v svojem današnjem uvodniku bavi s slučajem generala Uzun-Mirkovića in graja, da se je general mešal v politiko. Dejstvo, da se je rajši dal vpokojiti, nego da bi bil šel v Skopje, je očiten dokaz njegove vojaške nediscipliniranosti.

Seja splitske Jadranske Straže

Split, 17. dec. (Tel. »Slov.«) Včeraj in danes se je tukaj vršila seja okrajnega odbora Jadranske straže. Seji je prisostvoval centralni odbor v Splitu in mnogobrojni delegati iz pokrajine. Predsedoval je bivši splitski župan dr. Tartaglia kot predsednik Jugoslovanske matice. Razpravljalo se je o društvenem delu v zadnjem času in o proračunu za naslednje leto. Sklenilo se je, da se ukine a misla sistem, ki ga je bila uvedla belgrajska glavna podružnica. S primernimi brošurami se bo povečala propaganda za naš Jadrin. V isti namen bosta pričela izhajati dva ljudska lista, in sicer eden v Splitu in eden v Belgradu. Sklenilo se je tudi, da se podari naši vojski šolski brod šele takrat, ko bo društvo v boljšem gnotnem položaju. Udeleženci so obiskali nato novo šolo za aviatiko v Divuljih pri Trogiru.

Podpirajte „Slov. Stražo“

Proslava kraljevega rojstnega dne

Belgrad, 17. dec. (Tel. »Slov.«) Prestolnicu je na najsvečanejši način proslavila 40letnica rojstva našega kralja. Dopoldne so se vršile v vseh cerkvah velike svečanosti, katerih se je udeležila kraljevska vlada, zastopniki parlamenta, diplomatski zbor, častniški zbor, višji uradniki in meščanstvo. Nato se je vršil vpis v dvorsko knjigo. Zvečer so priredili častniki belgrajske garnizije tradicionalno svečano proslavo v oficirskem domu, katere so se zopet udeležili predstavniki našega javnega življenja z ministrskim predsednikom dr. Korošcem na čelu. Iz poročil, ki jih je prejelo notranje ministrstvo in predsedstvo vlade, je razvidno, da se je svečanost v vsej državi izvršila brez najmanjšega incidenta v res svečanostnem razpoloženju. Prav lep vtis je napravilo poročilo iz Zagreba, da se je namreč svečanosti udeležil med drugim tudi zagrebški župan dr. Srkulj, da je razobesila zastavo tudi zagrebška oblastna skupščina in da se je v imenu oblastne skupščine udeležil proslave dr. Cesar. Dober vtis je napravilo tudi dejstvo, da je v Zagrebu mnogo hiš izobesilo hrvatske, srbske in državne zastave. Prav tako so prišla poročila iz drugih večjih mest v državi (iz Niša, iz Stipa, iz Splita itd.) o svečanem poteku slavnostnega dneva. Predsedstvo vlade je dobilo iz inozemstva mnogo čestitk. Posebno svečano se je proslavila 40letnica kraljevega rojstva v Bukareštu. Na Poljskem se je istočasno s kraljevim rojstnim dnevom vršila tudi svečanost ob priliki desetletnice društva prijateljev Jugoslavije, ki je poslalo poseben brzojavni pozdrav.

Be'grajske vesti

Belgrad, 17. decembra.

Zastopniki vladne večine so se danes sestali, da se posvetujejo o zakonu o agraru. Zakon je skoro v celoti že gotov, sporen je samo še način odplačevanja in višine odplačevanja. Kar se tiče načina odplačevanja, so stavljeni predlogi. Poslanec dr. Sečurov je predlagal, da se izvrši odkup zemljišč potom bank; minister Daka Popović predlaga odkup potom zadrug; poleg tega je pa še predlog Sankovića-Vesnjaka, da se izvrši odkup potom direktnega prometa med novim in starim lastnikom z jamstvom da stari lastnik nima nikakih stroškov, tudi ne v slučaju tožbe.

Ministrstvo prosvete je pripravilo vse potrebno, da se uvede z naslednjim šolskim letom na gimnazijah pouk rušine, češćine ali poljšćine. Kažerega predmeta se bodo učili, to bo v zakonito določenih mejah prepuščeno svobodni izbiri dijakov. Na realkah se bo po novem letu poučevala v V. razredu opisna geometrija po dve uri na teden, odpadla bo pa ena ura pouka matematike.

Demokratski klub je danes dal oficelno poročilo o sklicanju svoje seje za s soboto, dne 22. decembra t. l. ob 9 dopoldne v prostorih narodne skupščine. Klub prosi, da se te seje zanesljivo udeleže vsi poslanci radi važnih vprašanj, ki so na dnevnem redu.

V prosvetnem svetu je izvoljen za predsednika profesor belgrajske univerze dr. Gjorgjević. Član sveta pa je za Hrvatsko dr. Bosanac, rektor pedagoške šole v Zagrebu, za Slovenijo pa dr. Karel Capuder, vršilec dolžnosti šefa prosvetnega oddelka v Ljubljani.

Na tehnični fakulteti v Ljubljani je imenovan asistentom g. Milan Fakin in je obenem pomaknjen iz 9. skupine v 8; na medicinski fakulteti pa g. Vladislav Kline s prejemki 8. skupine I. kategorije.

Suplent Rojček v Mariboru je imenovan profesorjem. Napredoval je v 4. skupino I. kategorije profesor Peter Prosen v Novem mestu.

Naš novi admiral

Split, 17. dec. (Tel. »Slov.«) Komandant obalske plovbe g. Stanković, ki je radi svojega korektnega zadržanja splošno spoštovan v Splitu, je s kraljevim ukazom postal admiral naše vojne mornarice.

Avrija ne izroči Mravlaka

Dunaj, 17. dec. (Tel. »Slov.«) Kakor javlja »Wiener Allgemeine Zeitung«, je avstrijski pravosodni minister dr. Slama v zadevi zahteve Jugoslavije po izročitvi jugoslovanskega emigranta Mravlaka stavila jugoslovanski vladi vprašanje, ki opozarja na protislovja v izpovedih bivšega soobtoženca Ivana Konrada. Če do 25. januarja ne bo odgovora, bodo avstrijske oblasti smatrale, da je Jugoslavija svojo zahtevo po izročitvi umaknila. Vest uradno še ni potrjena.

Delavske konvencije z Nemci o podpisane

V soboto se je v državnem ministrstvu dela v Berlinu izvršilo formalno podpisovanje delavskih konvencij med našo državo in Nemčijo. Za našo državo je pogodbo podpisal vodja naše delegacije narodni poslanec, min. n. r. dr. Gosar, za Nemčijo pa, pogodbo o socialnem zavarovanju ministerialni direktor v drž. ministrstvu dela dr. Grieser, dogovor o naših sezonskih poljedelskih delavcih pa ministerialni dirigent dr. Weigert.

Pogodbo o socialnem zavarovanju morata še oba parlamenta, naš in nemški ratificirati, dogovor o naših sezonskih poljedelskih delavcih pa ne potrebuje — vsaj na nemški strani ne — formalne ratifikacije, marveč bo stopil v veljavo po izmenjavi not med diplomatskimi predstavnikoma obeh držav.

S sklepom teh konvencij se je izpolnila dolgoletna upravičena želja več stotin naših siromašnih rudarjev, ki so svoje najboljšje moči potrošili v nemških rudnikih, plačevali tamkaj prispevke za zavarovanje, pa so na svoja stara leta živeli v največji bedi, ker po nemškem zakonu niso mogli prejemati v domovino pripadajoče jim rente. S tem je izpolnjena dolgoletna zahteva rudarskih vdov in sirot, ki so jim moške oziroma očete pomrli v nemških rudnikih ali so se tam kaj ponesrečili, pa niso prejemale po njih rente, ki bi sicer imele do nje pravico, ako ne bi živele izven Nemčije. S tem se bo končno izpolnila vroča želja onih tisočev naših delavcev na Westfalskem in v Porurju in njihovih družin, ki so si vedno želeli, da bi se vsaj na stara leta mogli vrniti v domovino. Dosedaj jim je bilo to nemogoče, ker bi s tem, ko bi se izselili iz Nemčije, izgubili pravico do prislužene pokojnine oziroma rente. Po novi pogodbi pa bodo jim pravice, ki so jih, ali jih še bodo v Nemčiji pridobili, ostale tudi, če se vrnejo domov.

Naša delegacija je dosegla tudi, da bodo naši ljudje lahko prejemali nemške rente tudi drugod n. pr. v Franciji, na Holandskem itd. Še važnejše pa so v novi pogodbi o socialnem zavarovanju določbe, ki varujejo zavarovancem ne samo njihove že pridobljene pravice, marveč vobče vsa leta, (tudi če sama zase ne dajejo nikake pravice do rente) ki so jih odslužili v eni ali drugi državi. Delavcu, ki je bil n. pr. nekaj časa zavarovan v naši državi, potem v Nemčiji in nato morda zopet pri nas, se bodo štela vsa leta zavarovanja ter bo končno prejel odgovarjajočo rento, čeprav bi morda v nobeni državi sami zase ne imel pravice do nje.

Za slučaj, da bi nemška ali pa naša država sklenila slično pogodbo s kako tretjo državo je v sklepnem protokolu predvideno, da se lahko to štetje let brez posebne formalne pogodbe raztegne tudi na državljane druge, t. j. naše oziroma nemške države. Praktično se to pravi: ako bi Nemčija sklenila slično pogodbo kot z nami tudi s Francijo, potem bi se lahko brez posebne nove pogodbe tako uredilo, da bi se našim rudarjem tudi ona leta, ki so jih odslužili v Franciji, priznavala kakor, da so jih odslužili v Nemčiji ali pa pri nas.

V tem pogledu izplačevanja rent v inozemstvu in opisanega štetja let gre nova pogodba, mnogo bolj, nego katerakoli druga, ki jo je Nemčija dosedaj sklenila na tem področju. Reči smemo, da je s to pogodbo položen temelj za nadaljnje ustvarjanje vedno tesnejših vezi med državami v pogledu socialnega zavarovanja.

Vse to velja ne samo za zavarovanje rudarjev, marveč tudi za zavarovanje privatnih nameščenec, kakor tudi za slučaj, da je kdo podvržen nekaj časa eni in nekaj časa drugi vrsti zavarovanja. Le invalidno (iznemoglostno) zavarovanje, ki tvori v Nemčiji tudi pri rudarjih posebno zavarovalno panogo, se pogodba, ki jo je naša delegacija sklenila z Nemčijo, ne nanaša, ker pri nas to zavarovanje še ni izvedeno. Čim pa bi se invalidno zavarovanje tudi pri nas uvedlo, bi recipročnost po pogodbi tudi v tem pogledu takoj nastopila.

Edina točka, kjer nova pogodba ne bo izpolnila vseh nad, ki jih je ta ali oni morda gojil, je, da se rente ne bodo izplačale tudi za nazaj.

Tu je bilo najprej merodajno, da pred pogodbo naši ljudje po nemškem zakonu niso imeli pravice — razven v nekaterih izjemnih slučajih — zahtevati, da bi se jim nemške rente izplačevale izven Nemčije. To pravico zadobijo šele po novi pogodbi, ki v tej točki izpreminja nemški zakon o zavarovanju. Glavno pa je, da naše zavarovalne ustanove nimajo za prejšnja leta nasproti nemškim državljanom sličnih obvez; to se pravi, da ne bi dali Nemcem za to, kar bi radi od njih dosegli, nikake prave kompenzacije.

Lažje je to pri državah, ki tudi same dolgujejo nemškim državljanom zavarovalne rente v vsaj približno enaki višini, kakor jih zahtevajo od Nemcev. Pa še te so dosegle izplačilo rent le od časa, ko so pogajanja že tekla. (Dosedaj samo samo Holandija za cirka 1 leto). Vzrok tiči v tem, ker se tudi nemške rudarske zavarovalnice slično kot naše bratovske skladnice nahajajo v tako težkem finančnem stanju, da vobče ne bi zmogle večjih izdatkov za nazaj. Uvaževati je bilo treba dalje, da nam Nemčija tudi z ozirom na slična pogajanja z drugimi državami (Poljsko in Češko), ne bi mogla priznati večjih ugodnosti. Zato se je naša delegacija — po pristanku vlade — končno zadovoljila s tem, da se rente po novi pogodbi prično izplačevati ne glede na to, kdaj bo pogodba ratificirana, takoj in sicer že za čas od 1. decembra, torej od časa, ko so se pogajanja stvarno pričela. S tem je zagotovljeno, da bodo naši nemški rentniki vsaj od 1. dec. 1928 dalje prejeli letno okrog 100.000 mark (cirka 1.350.000 Din). Če bi pogajanja zavlekli ali celo prekinili, bi bila posledica edino le, da bi se to izplačevanje znova odložilo ter bi pozneje najbrž niti tega termina ne dosegli. Glavni interes na tem, da se ta pogodba čimprej sklene, smo imeli vendar le mi in ne toliko Nemci. Zato moramo biti, če objektivno presodimo, kaj dajemo po pogodbi mi Nemcem in kaj oni nam, z uspehom popolnoma zadovoljni.

Priporočiti je treba še, da je v pogodbi določeno, da se tekom 1 leta lahko obnovijo tudi oni slučaj, ko je bila kakemu zavarovancu (odnosno njegovim potomcem) v času pred pogodbo renta radi bivanja v inozemstvu pravomočno odklonjena. Istotako se bodo rente, ki se prično po novi pogodbi izplačevati v našo državo, izplačevale, tudi če bi bila pogodba kdaj odpovedana.

Vojna o Južni Ameriki

Bolivijske čete pričele s sovražnostmi — izgube na obeh straneh — Posredovanje Društva narodov

Newyork, 17. dec. (Tel. »Slov.«) Med Bolivijo in Paragvajem je dejansko že izbruhnilo vojno stanje, dasi formalno še ni bilo objavljeno. V soboto so bolivijske čete začele sovražnosti in po težkih bojih s precejšnjimi izgubami zasedle paragvajsko utrdbo Boqueron v ozemlju Granhaca, pozneje pa tudi utrdbo Rojas Silver ter korakajo sedaj proti utrdbi Aquino. Mnogo slabše paragvajske čete so izpraznile utrdbi Valois in Revarala in se umikajo proti kraju Bahia Negra. Bolivijska letala so na Bahio Negro metala bombe, ki pa večinoma niso eksplodirale. Mrtvih je baje že 100 Paragvajcev. Bolivija je mobilizirala vse moške od 18. do 50. leta. V obeh državah, tudi v dosedaj mirnejšem Paragvaju, je vojno navdušenje tako naraslo, da je posredovanje zelo otežkočeno. Povsod se vrše

nacionalistične demonstracije. Obe stranki dolžita drugo, da je kriva poostrenega položaja. Predsednik Sveta Društva narodov Briand je brzojavno opozoril obe vladi na vojno nevarnost, ki lahko nastane po spopadih obojestranskih čet, in ju opozoril na dolžnost kot članice Društva narodov, da spor poravnata mirno. Paragvajska vlada je državnemu tajniku Kellogu poslala noto, s katero formalno pristaja na ponudeno posredovanje po panameriški konferenci. Iz Bolivije pa o tem še ni nobenih vesti. Paragvajsko vojno ministrstvo poroča s fronte, da so paragvajske čete zopet priborile vse tri utrdbe, ki so jih bile zavzele bolivijske čete. Lastne izgube znašajo 6 mrtvih, dočim znašajo bolivijske izgube dva častnika in mnogo rednih vojakov in Indijancev.

Rim za zbližanje z Angoro

Ekspanzičnost italijanske zunanje politike. Italijanski državni podtajnik Grandi se je iz Lugana vrnil v Rim in je imel daljši razgovor z Mussolinijem. V četrtek je odpoval v Angoro, da vrne obisk turškega zunanjega ministra Tefik Rudži beja pri Mussoliniju. V prvih dneh meseca januarja bo potoval v Atene, da vrne svoječasni obisk Venizelosa.

Carigrad, 17. dec. (Tel. Slov.) Italijanski državni podtajnik za zunanje stvari Grandi je večeraj dospel v Carigrad in potuje danes dalje v Angoro. Njegov obisk se smatra oficijelno kot vrnitev obiska turškega ministra v Milanu, vendar vidijo v tem tudi prizadevanje Italije, da bi

se ostentativno manifestirali dobri italijansko-turški odnosi, o katerih pa je možno dvomiti že z ozirom na dejstvo, da Turčija dosedaj niti še ni priznala albanske monarhije. Čuje se, da je Italija že pripravljena, takoj sedaj odreči se gospodarskim predpravicam iz lausannskih mirovne pogodbe ki trajajo do avgusta 1929, in razpravljati o trgovinski pogodbi. Trditve turških listov, da ima Grandi tudi posredovati med Angoro in Atenami, se smatra samo za kombinacijo, ker je znano, da tako Turčija, kakor tudi Grčija odklanjata italijansko posredovanje in varuštvo.

Proti tajnemu oboroževanju Madžarov

Praga, 17. dec. (Tel. »Slov.«) Ker so bile odkrite nove pošiljke orožja na Madjarsko, zahtevajo češki listi, da mala antanta odločno nastopi proti Budimpešti ker to oboroževanje stalno ogroža mir. »Narodni listy« pozivljejo na Dolžnost Društva narodov, da prepreči vse grozeče vojne konflikte. »Česke Slovo« piše, da so zagotovila madjarskih državnikov o mirnih namenih Madjarske neresnična.

Nesramne zahteve madžarskih nacionalistov

Budimpešta, 17. dec. (Tel. »Slov.«) Madjarska narodna zveza je v spomenici prosila Društvo narodov, da neustrankarsko preišče razmere v dunavski kotlini po mednarodni komisiji, ki naj bi dovedla do spremembe senžermenske in trianonske pogodbe. Spomenica zahteva, da se vrnejo domovini Madjari, ki živijo na Češkoslovaškem in v Jugoslaviji.

Krize v Avstriji ne bo

Dunaj, 17. dec. (Tel. »Slov.«) Včeraj je bila še vodstva velenemške ljudske stranke, na kateri je zopet prišlo do izraza nerazpoloženje Velenemcev v njihovi kritiki proti dr. Seiplu. Zdi se pa, da to nerazpoloženje že popušča, kar je razvideti iz oblike in vsebine komuniqueja o teh posvetovanjih, ki prav za prav ničesar ne pove. Zato se lahko smatra, da je kriza koalicijske, ki so jo Velenemci tako glasno napovedovali od volitve predsednika dalje in radi nezadovoljive rešitve uradniškega vprašanja, tako rekoč končana in da je zvezni kancelar dr. Seipel kot mož močne roke izšel brez škode iz vseh napetosti v zadnjih politično zelo burnih dnevih.

Tajni konzistorij

Rim, 17. dec. (Tel. »Slov.«) Danes se vrši v Vatikanu tajen konzistorij, na katerem bo papež v nagovoru na kardinala omenjal najvažnejše aktualne probleme.

Knez Galicin umrl

Budimpešta, 17. dec. (Tel. »Slov.«) V Višegradu pri Budimpešti je umrl večeraj bivši zaupnik carja Nikolaja II., knez Demetriji Galicin, ki je pred desetimi leti zbežal pred boljševizmom na Madjarsko. Knez Galicin se je živahno udeleževal na humanitarnem in literarnem polju.

nosno njegovim potomcem) v času pred pogodbo renta radi bivanja v inozemstvu pravomočno odklonjena. Istotako se bodo rente, ki se prično po novi pogodbi izplačevati v našo državo, izplačevale, tudi če bi bila pogodba kdaj odpovedana.

Dogovor glede izposlovanja naših sezonskih poljedelskih delavcev v Nemčiji, vsebuje v glavnem določbo sporazuma, ki je bil letošnjo pomlad za časa, ko je bil dr. Gosar min. soc. politike, sklenjen med nemško Delavsko centralo in našim Osrednjim odborom za posredovanje dela. Kakor znano, je letošnji poskus, ko smo poslali v Nemčijo cirka 1000 poljedelskih delavcev, predvsem iz Prekmurja, prav dobro uspel in to v obojestransko zadovoljstvo. Sedaj stopi na mesto omenjenega poluradnega sporazuma formalen dogovor med našo državo in Nemčijo. Po tem dogovoru nismo več vezani na prejšnji

kontingent delavcev, marveč jih bomo po razmerah lahko poslali v Nemčijo tudi teč.

Nova važna določba v tem dogovoru pa je, da bodo naši sezonski delavci popolnoma splošno zavarovani tudi za slučaj nezgode — čeprav obstoja pri nas to zavarovanje samo za delavce pri poljedelskih strojih — ter bodo morebitne rente prejemali tudi v domovino. Tudi v tem pogledu je naša delegacija dosegla več kot pa je n. pr. Nemška Avstrija.

Poleg navedenih najvažnejših točk, se v sklepnih in podpisnih protokolih razne posebne določbe n. pr. o tem, da bodo naši delavci v Nemčiji uživali brezposelne podpore v enaki meri kot Nemci sami, o priznavanju izseljeniških komisarijev s strani nemške vlade in njihovih pravicah, ter določbe, ki jim je namen olajšati v posrednih vprašanjih soc. politike tesnejšo zvezo med našo in nemško državo.

Ženska politika

Poročena sem in moj mož pravi, da je grešil samo enkrat v življenju (takrat namreč, ko se je poročil). Jaz sem tiho, saj mi ni hudega in ženska politika je mnogo boljša od moške. Kadar imava važne pomenke, ga ogovarjam posebno ljubezljivo, z največjo dobro voljo. Povabim ga celo na črno kavo v tiso sobo, ki je najbolj zaprta, najbolj oddaljena od življenja; mislim bi za ljubezen najlepše. Pri pomenku pride do tistih besedičenj, besed in spotikanj, ki jih ima vsak zakon. Gre le zato, kdo zmaga. Tisti zmaga, ki zna obvladati sebe. Može pa imajo navado, da so pri družinskih pogovorih vedno bolj glasni, čedalje bolj glasni. S tem kažejo svojo moč, svojo moškost; če ne gre drugače, je treba še udariti ali kaj razbiti, da je efekt večji. Kot ženska poznam te zadeve, zato vedno pogledam, če so okna in vrata zaprta, da se doigra drama samo med nama. Zakaj, vsi ti prepripi so važni samo za naju, ne pa za svet okoli naju in zunaj. Za tisti svet zunaj je potrebno le možovo ime in moj smehljaj. Vse drugo je za zaprta vrata in okna. To je moja politika — politika ženske.

Prav v teh dneh se spominjam svoje matere, ki se ni nikoli pripravila s svojim možem. Pa sem jo nekoč vprašala, kako zmoro to. Rekla mi je: »Naj se zgodi med možem in ženo karkoli, zato ne smemo vedeti ne otroci doma, ne prijatelji izven doma; skratka nihče! Zakaj družina ima svoj temelj in ta temelj je ugled in spoštovanje družine. Če grešiš, ne nosi greha na krožniku okoli, niti svojega niti moževega, zakaj, to je vlačugarstvo. Greh je grda zadeva, treba ga je skriti, dokler ga ne opereš.«

Takrat vsega tega nisem dosti razumela; danes pa to prav dobro razumem. Ne razumem pa hrvaške politike. Saj se ne ukvarjam s politiko izven doma, tudi nisem ženska, ki se bori za enakopravnost moža in ženske. Sem čisto navadna ženska, ki ji je briga le dom. Ne živim pa izven življenja in tako prisluskujem naši državni politiki in si mislim: Ali ni naša država tudi dom? Ali ni parlament tudi družina, ki ima svojega gospodarja, očeta itd.

Ta družina je obilna in je razumljivo vse prerekanje, obtožbe, pritožbe in razumljivo je tudi njen nezadovoljni sin — Hrvat. Dobro! Tudi to je dobro in človeško, da se greši in odpušča. Razumljivo pa ni, da igra brat Hrvat nezadovoljnega sina na način, ki ni časten zanj. Če je grešil oče, mu je treba pomagati, posebno, če se čuti sin močnejšega; ne pa, da greši še sin! Koliko in kaj pa sme svet vedeti o tem prepripi, pa morala parlamentarca dobro vedeti. Če je Hrvaška nezadovoljni sin, naj to nezadovoljstvo ne nosi na krožniku širom sveta in z njim moleduje in vse to obduduje in naj vse to ne imenuje politiko in delo in moč. Saj to ni niti žensko politično, kaj šele politično zares, kaj šele parlamentarno politično! Vse državno zlo, ki visi nad nami, je treba vzvaloviti, prav; pa treba je da imaš moč nad valovi. Kdo se čuti poklicanega? Ti, Hrvaška? Kako je pri vas doma?

Tako misli ženska, ki je Slovenka, ki čuti bratstvo Hrvatov, ima pa čuti dolžnosti, morale in estetike.

Lepo useli shod dr. Kulovca

Shod SLS v Črnomlju. Preteklo nedeljo je priredila SLS za Belokrajino izredno dobro obiskan shod v Črnomlju. V dvorani Prosvetnega društva, na odru, na hodniku in sosedni sobi je bilo vse polno zborovalcev. Na shodu, ki je trajal nad tri ure, sta govorila poslanca dr. Kulovec in prof. Jarc. S frenetičnim odobravanjem je bila sprejeta zaupnica Jugoslovanskega kluba. Shoda v Metliki in Črnomlju dokazujeta, da stoji Belokrajina bolj kakor kdaj prej v vrstah SLS.

Iz časopisov

Pribečević osvaja — ženska srca.

Neki poročevalec se je v svojem poročilu o reporterskem plesu v Pribečevići »Riječi« tako-le poklonil pred svojim šefom:

»Posebno pozornost je zlasti pri lepem spolu vzbudil predsednik KDK g. Svetozar Pribečević. Sila, naj se pokaže v kakršnikoli obliki, bo vedno imponirala nežnemu spolu. G. Pribečević je bil predmet številnih atentatov, izvršenih s papirnati belimi kroglicami. Tudi g. Pribečević ni bil med prvimi, ki so odšli z zabave, čeprav izmučen od dnevnih skrbi človeka, na čegar ramenih počiva breme cele dežele. In ko je odhajal, so bile zopet roke mladih dam, ki so ga skušale v zanos in brez posebnega respektu zadržati. Upamo, da se je cenjeni reporter »Riječi« s tem izjemnim poročilom o zmagoitem lomilcu ženskih src svojemu šefu dobro priporočil.

50 milijonov dinarjev za izgubo bratovskih skladnic, ki jo je povzročil Zerjavov pravilnik, so zahtevali žerjavovci v nedeljo od vlade. To je politika SDS: vse požene na kant, drugi naj izgube plačujejo in sanirajo, če pa ne morejo, pa sklepa SDS resolucije in izručen svojih napak.

Za revizijo ustave se je izrekla KDK v Trbovljah v prisotnosti dr. Kramarja. To je treba poudariti v stoletni praksi, ker so bili doslej vsi, ki so zahtevali kaj takega, »protidržaven element«. Dr. Maček je še posebej povedal, »da se cela KDK ne zadovoljuje s samo avtonomijo, ampak hoče še vse kaj več«. Kaj pravzaprav hočejo z revizijo ustave, tega ne povedo, ker se boje, da bi potem ne mogli več uganjati demagogije na ta račun.

„Cuius regio eius natio“ - na Koroškem

Dr. Camillo Morocutti je zapisal v graški »Tagespost«, da se bodo Nemci v Jugoslaviji z vsemi močmi borili proti temu, da bi se srednjeveško načelo: »Cuius regio eius religio« (kogar pokrajina, tega vera) prekovalo v načelo: »Cuius regio eius natio« (kogar pokrajina, tega narodnost).

Reči moramo, da je to načelo »cuius regio eius natio« na Koroškem že dolgo v veljavi, zlasti pa tekom zadnjih 60 let. Ali ni koroška šola, kakršna je tekom minulih 60 let, popolnoma utrjena na tem načelu? To je takozvana utrakvistična šola.

Do l. 1870. so bile na slovenskem Koroškem slovenske šole. Otroci so se učili iz slovenskih knjig. Abecednik, Berilo, računstvo, petje, vse je bilo slovensko. Le zadnjih par let so se poučevali otroci tudi v nemškem jeziku. A tudi to na podlagi materinščine.

L. 1869.—1870. pa je postal koroški dež. šolski svet na slovenske občine okoliščino z vprašanjem, ali želijo občine, da se poučuje v ljudskih šolah »čisto nemško«, ali »čisto slovensko«, ali »nemško in slovensko«.

Občine so odgovorile, da želijo slovenski pouk, da pa naj se učijo otroci za potrebo tudi nemško. Toda kaj se je zgodilo? Dež. šolski svet je zaukazal popolno germanizacijo slovenskih šol, dal je ukaz, da se morajo otroci že v prvem šolskem letu poučevati v nemškem jeziku. Usilil je Slovincem laži-utrakvistično šolo, v kateri je slovenščina samo pomožni jezik, a vse ustroj šole je nemški. To je bilo popolnoma proti intencijam slovenskih občin, ki so želele, naj se samo za potrebo poučuje tudi nemški jezik, ne pa da se upeljuje šole z nemškim učenim jezikom. Ne moremo reči drugega kakor: Ogoljufali so Slovence, preslepili so jih!

Slovenske občine so protestirale. Vzemi-mo n. pr. zapisnik šolske občine Sveče v Rožu z dne 24. oktobra 1869. Zapisnik se glasi: »Predmet: Odgovor na odlok c. kr. dež. šolskega sveta, štev. 10 z dne 1. okt. 1869 zadevno vpeljavo »nemškega jezika« v ljudsko šolo Sveče v Rožu. Sklep: Podpisani občinski odbor odločno protestira proti upeljavi nemškega učenega jezika v našo šolo Sveče. Ker je tukaj čisto slovenska vas, ter otroci ne razumejo niti besede nemškega jezika, odločno odklanjamo vsak poskus, vpeljati nemški učni jezik v našo šolo. Zato smo prisiljeni energično postaviti se v bran zoper namero dež. šolskega sveta. Zahtevamo odločno, da ostane pouk v naši šoli slovenski«.

Enake proteste so napravile tudi občine in krajni šolski sveti: St. Jakob, Podgorje, Slovenj Plajberk, Medborovnica, Šmarjeta, Bilčovs, vse iz Rožne doline. Nadalje: Galicija, Skočjan, Prevalje, Kotlje, Šmihel, vse iz Podjune. Enako: Vrata, Podkloster, Skofiče, Vetrinje, Breza in Poreče ob Vrbskem jezeru. Tudi druge sosednje občine bi se bile pridružile, če bi bilo le količkaj uspeha pričakovati. A Nemci so bili gluhi za proteste slovenskih občin. Imeli so že tedaj jasen cilj: Ponemčiti Slovence na Koroškem! In zlorabili so v ta namen najbolj uspešno sredstvo: šolo.

Po nemški zmagi 10. oktobra 1920 je rekel neki koroški vsenemški učitelj: »Če bi ne bili imeli na Koroškem od vsega začetka utrakvistične (= ponemčevalne) šole, bi plebisciti nikdar ne dobili.«

Prav po načelu »cuius regio eius natio« so upeljali Nemci na Koroškem ponemčevalno utrakvistično šolo. S pomočjo te šole so zmagali pri plebiscitu. Zato je njihova zmaga ravno toliko moralna, kolikor je moralno brutalno načelo »cuius regio eius natio«. Zato vprašamo Nemce: »Če bi sedanje stanje brezobzirne italijanizacije na južnem Tirolskem trajalo 50 let in bi se potem izvedlo ondi ljudsko glasovanje ter bi isto izpadlo Italijanom v prilog, ali bi Nemci smatrali tak plebiscit za moralen?

L. 1926. je govoril predsednik Masaryk slovaškim legionarjem na kongresu v Topo-

lešanih: »Na Slovaškem, v čeških deželah smo bili sužnji. Trda beseda je to, a s to besedo označujem, zakaj gre. Vi na Slovaškem ste bili sužnji kakor mi in ste že umirali. Vaša mesta že več niso bila slovaška in vaša provinca je tu pa tam komaj še bila slovaška in danes smo prosti in svobodni. Imamo svojo republiko, svojo državo.«

Za ravno take sužnje so napravili Nemci Slovence na Koroškem. Ali bi bila zmagala na Slovaškem narodna ideja, če bi bili po razsulu ondi napravili glasovanje? Komaj verjetno. In vendar je dežela slovaška. Na podlagi cele rodove, da, cela stoletja trajajočih nasilij izvršena glasovanja moramo smatrati za nemoralna.

In kaj delajo zdaj Nemci na Koroškem?

V šoli so izvedli še strožjo germanizacijo, nego je bila poprej. Kaj bi rekli Nemci v Jugoslaviji, če bi jim dali tako šolo? Glavni in prvi namen šole na Koroškem je: germanizacija. Pa ne le šolo, tudi cerkev hočejo ponemčiti. Odkar obstaja nova Avstrija, so že ponemčili mnogo cerkev. V St. Jakobu, Vetrinju in v Zreleu pri Celovcu se je prej opravljalo v cerkvi slovensko, zdaj je v Zreleu in v Vetrinju vse nemško, pridiga, petje in molitve, v St. Jakobu se samo še evangelij čita tudi slovensko. In vendar se najde v teh župnijah mnogo ljudi, ki nemške pridige ne razumejo dobro ali je sploh ne razumejo. Popolnoma so ponemčili tudi cerkve v Timenici, St. Lipsu, Grabštanju, kjer je bilo še pred desetimi leti v cerkvah vse slovensko. Vsaj do polovice so ponemčili cerkve v St. Tomažu, v Pokrčah, na Rudi, v Grebinju, Marija na Zili, na Vratih, v Podklosteru.

Cuius regio eius natio...

Dr. Graßl piše v Tagesposti članke s patetičnim naslovom »Fremd — am eigenem Herd«! Pri tem pa hočejo s pomočjo kolonizacije rajhovskih Nemcev izrinuti Slovence s Koroške, ki bivajo ondi, ne le 200 let, marveč že nad 1300 let! In »Kor. Domovina« piše v naravnost barbarsko sovraženem tonu: »Popolnoma razumemo, če »Kor. Slovence« zaradi vsakega Nemca, ki pride na Koroško, zvija krč. To nas pa ne more ovirati, da ne bi pozdravljali dohoda nemških kolonistov na Koroško. Nam je že veliko ljubše, če naši nemški soplemenjaki ne gredo v Ameriko in se tam asimilirajo, marveč najdejo v nemškem življenjskem prostoru (im deutschen Lebensraum), h kateremu pač Koroška spada, novo domovino in se tako ohranijo nemškemu narodu.«

In potem, svetuje Slovincem, naj se, čim so jih Nemci na Koroškem izpodrinili, preselijo v Jugoslavijo, ki da je še redko naseljena. (Glej »Koroška Domovina« od 19. okt. 1928.) Uverjeni smo, da so razmere Nemcev v Jugoslaviji neprimerno boljše nego razmere Slovincem v Avstriji. Zato Nemcem v Jugoslaviji bolj slabo pristoji, da ne prestopajo jadrsko jezero po vseh nemških inozemskih listih, medtem ko se s Slovenci na Koroškem brezobzirno postopa po načelu »cuius regio eius natio« s končnim ciljem »exterminetur« — iztrebiti jih je treba, Slovence na Koroškem!

Rajsko veselje

bo povsodi povzročila vest, da bomo na Božič poslušali radio z

Barlieviml cevmi

Nebeško glasbo imate lahko doma, ako si za svoj radio nabavite Tungsram Barijeve cevi

Barlieve cevi se dobe vseh boljših radio-trgovinah

Iz dr. Malove Zgodovine slovenskega naroda

Mohorjeva družba je pričela letos izdati nadaljevanje Grudnove Zgodovine slov. naroda. Kakor znano, je opisal Gruden našo zgodovino v šesih zvezkih do francoske dobe. To važno dobo je pa opisal v 7. zvezku na 192 straneh ravnatelj ljubljanskega muzeja dr. Jos. Mal.

Ko boš prebral to knjigo, boš zadovoljen rekel: Gruden je dobil dobrega naslednika! Beseda mu teče zelo prijetno, v pripovedovanju vpleta nebroj zanimivih podrobnosti in anekdot, vsebina pa priča o temeljitem poznavanju naše domače zgodovine in o zdravi, samostojni sodbi o dogodkih. V enem oziru bi skoraj rekli, da je prav, da je opis francoske dobe izšel šele — po svetovni vojni: kajti s svetovno vojno smo se zelo približali pravišnemu pojmovanju francoske revolucije. Doba demokracije, v kateri živimo, nas je naučila ceniti narode, ki so z žrtvami in boji utrlji pot širokim slojem naroda v javno življenje. Pred vojno je sodil povprečen človek — tudi izobraženec z redkimi izjemami — o francoski revoluciji približno tako, kakor naši predniki v zgodnji spomladi l. 1797., ko so prišli Francozi prvokrat v naše kraje: poskrili so svoje imetje po votlinah, zapodili so živino v gore in gozde ter se sami poskrili po bližnjih hribihi. Iz Ljubljane je zbežala pred Francozi najmanj tretjina prebivalstva. (Mal, str. 10.) Tega ni storil samo naraven in opravičen strah pred tujim vojakom — brezdomno so ljudje dostikrat imeli prav, da so skrivali sebe in svoje imetje — ampak to je povzročil še

prav posebej strah pred ljudmi, o katerih grozotni revoluciji je takrat govorila vsa Evropa. Dobro stoletje je moralo minuti, da je človeštvo na splošno pozabilo strahot revolucije in začelo ceniti njene sadove, da je začelo v naskoku na bastiljo z dne 14. julija 1789 gledati »dogodek neizmerno važnosti za vesoljno zatirano in tlačeno človeštvo«. (Mal, str. 10.)

Tudi mnoge podrobnosti v knjigi bomo sedaj pravilneje in laže umevali nego pred vojno. Kako domače in samo po sebi umevno se nam zdi razvrednotenje papirnatega denarja med vojno! Že pred več nego sto leti so ljudje ravnali do pičice tako kakor med svetovno vojno, da so namreč »plačevali le s papirjem in zaklepali srebro in zlato v miznice« (str. 36). V vojno ljudje niso marali iti. »Do vojaškega stanu kažejo Kranjci tem manj nagajenja, čim srečnejši so v svojem domačem ognjišču«, je sodil o naših ljudeh nemški pisatelj Woltersdorf (str. 182). Ljudje so čutili krivično razdelitev vojnih bremen: saj so morali služiti samo ljudje brez večjega premoženja, »ki bi naj zastavili svoje življenje za varnost premožnejših slojev« (str. 39). Tudi med črnovojnike se ljudje niso radi vpisovali, češ, »ako že redna vojska ni ničesar zmogla, čemu bi se dali žrtvovati sedaj še mi« (str. 57). Pač pa so se izkazali naši ljudje povsod hrabri in neustrašeni, kadar so morali služiti v vojski.

Svetovna vojna je dala našemu kmetu tudi merilo za pravilno presojanje hudih revkizicij, o katerih poroča knjiga opetovano.

O Napoleonu pravi pisatelj, »da ga je vodilo razen sebične oblastiljivosti tudi nekakšno pustolovstvo«. Bil je zmožen narode, ki je bil z njimi kar v najbližjih zvezah, zapu-

Kaj je novega

Koledar

Torek, 18. decembra: Gracijan, Teotim.

Osebnosti

★ Umrli je v nedeljo ob 19.30 g. Mirko Lovriščak, dekan in župnik na Vivodini. Bolehal je samo pet dni na izredno nudi pljučnici. Pogreb bo v sredo 19. decembra ob 9 dopoldne. Pokojni je bil star 65 let, služboval je na Vivodini 30 let. Bil je zelo ugleden mož in zgleden duhovnik, ki je užival splošno spoštovanje v vsej okolici. Vsem bo ostal v najlepšem spominu. Vivodina je belokranjska župnija. Nahaja se pa že na Hrvaškem.

★ Učiteljske vesti. Stalnost je priznana: Stanku Zavratniku, učitelju v Ljutomeru; Tereziji Ferenčak, učiteljici v Zavrču (Ptuj); Zofiji Lužar, učiteljici v Sv. Benediktu v Sloven. goricah; Aleksandru Majhenu, učitelju pri Sv. Miklavžu (Ptuj); Karolu Šepcu, učitelju pri Sv. Tomažu (Ptuj); Ivanu Djura, učitelju v Radvanju (Maribor desni breg). — Ostavko na državno službo so podali: Betina Lochert, učiteljica v Cirkovcih (Ptuj); Terezija Pajdeš-Planer, učiteljica pri Svetini (Celje); Štefanija Levičar, učiteljica v Tinjah na Pohorju. — Bela Horvat je postavljen za učitelja pri Sv. Juriju ob Ščavnici.

★ Iz državne službe. Arhivski uradnik Martin Mikel je imenovan za arhivarja pri davčni administraciji v Ljubljani, arhivski uradnik Alojzij Megla pa za arhivarja pri okrožnem ravnanstvu v Mariboru.

★ Poročil se je g. Vilko Tuma, tehnični uradnik papirnice v Goricanah pri Medvodah, z gđno Ano pl. Pilbach, učiteljico v Sori.

★ V naše državljanstvo so sprejeti: Ivo Brišček, odvetniški sollicitator iz Rožne doline; Lina Poltnigg, kontoristinja iz Ljubljane; Karolina De-Damos, učiteljica iz Soteske, in Rudolf Zavodil, elektrotehnik iz Celja; Ignacij Treven, zasebnik iz Ljubljane in Ivana Mahnič, zasebnica iz Ljubljane. — Izstop iz državljanstva kraljevine SHS je dovoljen bolničarki Gizeli Srahotnik, pristojni v St. Janž pri Dravogradu.

Ostale vesti

★ Občinske volitve v Križah. V nedeljo so se vršile v Križah občinske volitve. Postavljenih je bilo devet kandidatnih list, od katerih je dobila 1. Arhova lista 50 glasov (3 odbornike), 2. Obrtna zveza 100 glasov (6 odbornikov), 3. Cevljarska zveza 49 glasov (2 odbornika), 4. Združena delavska gospodarska lista 64 glasov (4 odbornike), 5. Kmetisko-obrtna-delavska lista podobčine Senično 39 glasov (2 odbornika), 6. SLS za podobčino Duplje 52 glasov (2 odbornika), 7. Delavsko-kmečka zveza 33 glasov (1 odbornika), 8. Zvezna lista Duplje 61 glasov (3 odbornike) in 9. Kmečka zveza 43 glasov (2 odbornika). Med seboj so se vezale liste: 1., 2., 3. in 9.; 6. in 8.; 4., 5. in 7. Občina ima 633 volivnih upravičencev in jih je od teh volilo 491. 1., 2., 3., 6. in 9. lista so bile od SLS in so dobile skupno 294 glasov ter 15 odbornikov. Ostale liste so dobile skupaj 197 glasov in 10 odbornikov.

★ Nov učni načrt za VII. razred realnih gimnazij. Z novim šolskim letom se bo na vseh realnih gimnazijah v VII. razredu uvedel pouk opisne geometrije in enega slovanškega jezika, ruščine, češčine ali poljščine, na prvem mestu ruščine, dočim bo pouk češčine ali polj-

ščine uveden samo tam, kjer se priglasijo za oba jezika dovolj dijakov.

★ Naknadni krediti za nastavev učiteljskih abiturientov. S stalnim naraščanjem prebivalstva v državi se je število šoloobveznih otrok znatno zvišalo. Radi tega je zadnja leta zgradilo veliko število novih šol, otvorilo mnogo novih razredov in vzporednic, posebno v južni Srbiji. Na ta način je prostih veliko učiteljskih mest. Ker pa v sedanjem državnem proračunu ni zadostno število mest za nova imenovanja in ker čaka mnogo abiturientov na imenovanje, je finančni minister na podlagi čl. 78 ustave predložil narodni skupščini zakonski predlog o naknadnih kreditih k proračunu državnih dohodkov in izdatkov za leto 1928-29. S tem zakonskim predlogom se dovoljujejo vladi naknadni krediti za ministrstvo prosvete, in sicer po partiji 278 za osnovne in položajne plače za 1094 učiteljev(-ic), otroških vrtnaric in učiteljic ženskih ročnih del v znesku 1.324.834 Din. Za stanarino se dovoljuje naknadno kredit v znesku 287.175 Din, skupaj 1.612.009 Din.

★ Dve izredno zanimivi predavanji nam nudi Radio-Ljubljana v današnjem in jutrišnjem programu. Danes ob 18 predava slikar Božidar Jakac o svojem potovanju po Afriki. Jutri pa bo v deljenem predavanju ob 13.30 in ob 20 govoril o Siamu inž. Lupša. Predavatelj se je sam mudil celo vrsto let v tej deželi in sodeloval med svetovno vojno v več znanstvenih ekspedicijah, ki so raziskovale neznane siamske pokrajine.

★ Razpis službe. Pri velikem županu ljubljanske oblasti v Ljubljani je razpisano mesto dnevničarja-služitelja in vratarja. Prošnje je vložiti do 31. decembra 1928. Natančnejši pogoji so razvidni iz razpisa v Uradnem listu, odnosno se morejo vpogledati v tajništvo velikega župana ljubljanske oblasti.

Anketa proti šundu

Akcija, ki jo je začelo katoliško dijaštvo proti importiranemu šundu iz Zagreba, je že deloma rodila uspeh. Za katoliškim dijaštvom so se pričeli oglašati še drugi in v nedeljo dopoldne je sklicalo Društvo slušateljev filozofske fakultete v Ljubljani javno anketo v borbi proti šundu. Anketo je vodil predsednik DSFF akad. Arko, posegli pa so vanjo akad. Bunč, salezijanec dr. Blatnik, dr. Bajič, univ. prof. dr. Ozwald, zastopnika Delavske zbornice Žužek in Štukelj, zastopnik škof. ordinarijata, prof. dr. P. V. Brežnik, dr. Čibej in drugi. Vsi govorniki so obširno razpravljali o slabem vzgojnem vplivu šunda na mladino, opozarjali, kako težko se širi na primer slovenska lepa knjiga in sprožili mnogo predlogov za uspešno borbo proti šund. Važna so bila v tem oziru izvajanja knjižničarja DZ g. Štuklja, ki je govoril iz praktičnih izkušenj in strogo

V najem se daje tovarniško poslopje

s hišo za stanovanje s tremi sobami in kuhinjo. Leži ob glavni prometni cesti v Splitu s površino 1000 m². Prikladno za kakršnokoli obrt. — Obrniti se je na naslov:

ANTE CUKROV, SPLIT, Šibenska 9

»zmernim, marljivim, imovitim gorenjskim hribovcem, ki si sme skoro v srečo šteti, da na njegovi zemlji ne uspeva vinska trta« (str. 181). O Kranjcih trdi, da se odlikujejo izmed vseh Slovincem »po številu, po obrtnosti in po duševnih zmožnostih«.

Pravilno je označil Gorenjce Nemec Woltersdorf kot obrtno omikane, premožne ljudi, ki ne marajo nobene sile in ki so »vztrajni do trdovratnosti«. Nikdar jih pač ni žulil graščakov jarem tako kakor Dolenjce.

Nikdo pa ni o našem narodu (v mislih je imel na splošno prebivalstvo Napoleonove Ilirije) sodil tako laskavo kakor Francoz Ch. Nodier, uradnik ljubljanske licejske knjižnice in urednik francoskega uradnega lista »Télégraphe officiel« v Ljubljani. Pravi, da je bilo ljudstvo v teh krajih »izobraženo v vseh vprašanjih, ki se tičejo prave sreče in prave slave narodov«. Ni se mogel načuditi poštenosti naših ljudi. »Bil je to narod, ki smo ga skoraj morali šele učiti rabiti ključavnico in zapah, ki pa je z neomajljivo neustrašenostjo odklonil giljotino; sploh najboljša združba dobrih ljudi, ki jih je Bog postavil na zemljo: sredi med njimi bi si želel umreti.« (Str. 190.)

Naj zaključimo te vrstice z istimi besedami, s katerimi zaključuje pisatelj sodbo tujcev o nas in obenem tudi zvezek:

»V splošnem pa se strinjajo vsi v sodbi, da so Slovenci zdrav, plemenit in nadarjen rod z izredno marljivostjo in težnjo za napredkom, zanesljiv in brez dobrikanja korekten v vsakem položaju, narod ponosit, ki se ni smatral, da je manj vreden od svojih nemških ali laških sosedov: kakor v starih dobah, tako tudi v tej v zdravem in pravem jedru slovenskega naroda zaman iščemo »robskih duš«.

teoretična izvajanja pedagoga dr. Čibeja. Ob koncu dveurne ankete je bil sprejet sklep, da se osnuje takoj odbor iz zastopnikov vseh zainteresiranih činiteljev, katerega naloga bo, da izvrši priprave za uspešno borbo proti širjenju šunda v Sloveniji.

Zagreb raste - a iadikuje

Kakor da jim ni živeti v državi, kakor da bi vse propadalo, tako kriče zagrebski politiki in v tem smislu vodijo tudi svojo brezglavo politiko. V resnici pa je stvar čisto druga in Zagreb raste ter se razširja, da je veselje. Nobena stvar to tako jasno ne dokazuje, ko statistika o novih hišah, ki so nastale od osvobojenja dalje v Zagrebu.

Novih hiš v Zagrebu je bilo zgrajenih:

1. 1918	44,
1. 1919	62
1. 1920	143,
1. 1921	305,
1. 1922	473,
1. 1923	330,
1. 1924	156,
1. 1925	285,
1. 1926	430
1. 1927	541,
1. 1928	670,

skupaj torej od osvobojenja dalje 3459 hiš.

Nikdar preje ni doživel Zagreb takega napredka in takega razširjenja ko pod Jugoslavijo. In še nikdar ni Zagreb sezidal v enem letu 670 hiš, kakor letos. A baš to leto jadikuje Zagreb najbolj glasno, baš to leto po vsem svetu kriči, da mu ni za živeti.

Eh, gospodje politiki iz Zagreba, malo več kritičnosti Vam res ne bi škodovalo!

Zopet požig na Gorenškem

V ponedeljek okoli pol 6 zjutraj je izbruhnil v Kranju na pristavi gostil. in posestnika g. Iv. Kumra v Savskem predmestju ogenj. Ker je bila pristava večji del iz lesa in ker je bilo notri precej sena in slame, so plameni hitro objeli vso stavbo. Pogorelo je skoraj vse, kar je moglo goreti, le drva so še mogli rešiti. Zar ognja se je videl daleč po Gorenjski in je imela požarna bramba dosti posla pri gašenju in reševanju. Ogenj je bil podkrovnjen in so ljudje požigalca takoj po njegovem zločinu zasledovali, vendar jim je ušel. G. Kumer trpi ogromno škodo, ker je bilo to gospodarsko poslopje nizko zavarovano.

★ Vlom v župnišče. Neznani zlikovci so vlomili v župnišče na Polenškaku ter odnesli okoli 5000 Din cerkvenega denarja. Udrli so v župnišče na ta način, da so izdrli železne križe v oknu in tako zlezli skozi odprtino v pisarno. Obstoja sum, da so izvršili vlom domačin in se v tej smeri že vrši preiskava.

★ Bivši sarajevski komisar obsojen. Dne 14. t. m. je bila izrečena sodba v procesu po zakonu o tisku proti bivšemu komisarju sarajevske mestne občine dr. Ibrahimu Hadžomeroviću na tožbo ministra dr. M. Spaha, njegovega brata, predsednika sarajevske oblasti Fehima Spaha in narodnega poslanca in odvetnika dr. M. Behmena. Dr. Hadžomerović je bil obsojen radi klevete za trditve, ki žalijo čast dr. Spaha in dr. Behmena, oproščen pa je bil za stavke, ki se nanašajo na Fehima Spaha. Kaznovan je bil na 15 dni zapore, na 2000 Din globe ter na odškodnino dr. Spahu 10.000 dinarjev in dr. Behmenu 5.000 dinarjev. Dr. Hadžomerović je dolžan plačati tudi stroške, ki znašajo 6.000 dinarjev, mora pa tudi ponatisniti na lastne stroške sodbo v časopisih.

★ Potres v Gornjem Milanovcu. V soboto ob 7 zvečer je nastal v Gornjem Milanovcu in v okoliških vaseh v Srbiji močan potres, ki je trajal po prvem sunku kakih deset sekund. Potres je izzval ogromno paniko in je zelo vznemiril ljudi, zlasti bolgarske emigrante, ki so tam naseljeni v precejšnjem številu. Zanimivo je, da je ravno tedaj predvajal potujoči kino o Gornjem Milanovcu film »Zadnji dnevi Pompejev«. Pod vtisom slik v bioskopu je nastala med ljudmi, ki so ta film gledali, še večja panika.

★ Trije rudarji živi pokopani. Radi neprestanega dežja, ki je zadnje dni padal v užitek okraju, je prišlo v rudniku pri Plevlju do hude nesreče. Utrgala se je plast zemlje in pokopala pod seboj tri rudarje. Enega delavca so izveleli mrtvega na dan, ostala dva pa sta bila hudo ranjena.

★ Zemlja se je utrgala. Radi velikega dežja se je v soboto zjutraj utrjala na železniški progi med Bistrikom in Palom pri Sarajevu zemlja. Okrog 200 kubičnih metrov zemlje je zasulo progo v dolžini 30 metrov. Takoj je bilo odposlano večje število delavcev, da odmečejo zlast zemlje. Promet se vrši s prestopanjem.

★ Strahovita nesreča v mostarskem rudniku. V Mostarskem rudniku se je v soboto pripetila grozna nesreča. Delavec Jožo Krešič je potiskal rudarski voziček »hunt« proti dvigalu, pri tem pa je izgubil ravnotežje in padel z vso silo na ograjo, jo podrli in padel v 62 metrov globok rov. Med padcem se je zadel ob več železnih klinov, tako da so njegovi tovariši mogli v rovu pobrati le še njegovo krvavo zmehčano in razmesarjeno truplo.

★ »Ohcet«, da se res sploča. V Sotinu pri Vukovarju se je te dni poročil 19letni Anton Taaubel z Rezi Schwagerjevo, 16letno hčerko

bogatega veleposestnika. Svatba je trajala ves teden in je bilo povabljenih nanjo 550 svatov. Godbo je sviralo 80 ciganov. Kljub hudi gospodarski krizi, čez katero je toliko pritožb, so na tej svatbi pojedli nič manj kot 20 pitanih svinj, 31 pujskov, 8 telet, 4 krave, 400 kokoši, 200 gosi, 200 puranov, popili 20 hektolitrov vina in 2 hektolitra žganja ter povrh tega pojedli še cele gore močnatih jedi. Ne gre jim slabo, tam v Slavoniji!

★ Skrivnostni umor v Zagrebu. V nedeljo zjutraj so v Zagrebu odkrili grozen umor, ki ga dosedaj še niso pojasnili. Železniški uradnik Henrik Albert je ob 7 zjutraj na sprehodu v Tuškancu na tako zvanem Sofijinem potu našel neznanega na tleh ležečega in nezvestnega mladega moža v veliki luži krvi. Hitro je obvestil rešilno postajo, ki je moža prepepelila v bolnico. Kljub takojšnji zdravniški pomoči je ranjenec že ob 10 dopoldne umrl, ne da bi se poprej zavedel. Zdravniki so ugotovili, da je moža moral nekdo udariti s topim predmetom po glavi in mu prebit črepinjo. Pri mrliču so našli šofersko legitimacijo na ime Vladislav Matković, rojen 1. 1908 v vasi Knič pri Gružu. Policija je takoj uvedla natančno preiskavo, ki pa je zelo otežkočena, ker Matković sploh prijavljen ni bil v Zagrebu. Pri ogledu na licu mesta so ugotovili, da je Matković v smrtnem boju razkopal pred seboj zemljo z rokami. Klicati Matković najbrže ni mogel na pomoč in bi ga tudi nihče ne slišal. Pri Matkoviću so našli še neke listine, ključke, prazno listnico in uro. Policija domneva, da ne gre za roparski umor, temveč za umor iz maščevanja ali ljubosumnosti.

★ Avtomobilska nesreča v Osijeku. Na železniški progi pri dravskem mostu v Osijeku se je v soboto dopoldne pripetila huda nesreča. Ravno, ko je vozil po progi tovorni vlak, je pripeljal po cesti, ki progo križa, avtomobil trgovca Antona Milerja, ki se je zalel v vlak. Nastala je velika detonacija in v trenutku je bil ves avto v plamenu. Miler je v karoeriji avta zgorel. Vnel se je tudi en vagon, ki je vlekel avto kakih deset metrov s seboj. Vojaški iz bližnje vojašnice so pogrsili ogenj ter prenesli zgozleno Milerjevo truplo v mrtvašnico.

★ Pijanec ukradel kočijo s konjem. Te dni je prijavil policiji kočijaž Frane Szabo v Vrhu, da mu je bila izpred neke gostilne ukradena kočija s konjem. Naslednjega dne je neki kmet iz mestne okolice pripeljal konja in kočijo nazaj ter povedal, da mu je to izročil neki pijanec, ki je hotel najbrže napraviti neumno šalo.

★ Grozna družinska tragedija v Belgradu. V Belgradu se je v nedeljo odigrala grozna družinska žalost. Brivec Peter Ostojič je živel deset let s svojo ženo Angelino v zakonski neslogi. Imela sta sedem otrok. Zena je pred kratkim zapustila Ostojiča, otroci pa so prišli k dobrim ljudem in v razne zavode. Ostojič je vso noč od sobote na nedeljo prebil po gostilnah in pil, tako, da je bil zjutraj popolnoma pijan. Iz kavarne je šel s tremi noži

naravnost v stanovanje svoje svakinje Jelene, pri kateri je stanovala njegova žena. Brez besede je prišel mahati z nožem po ženi. Sestra jo je hotela braniti, toda Ostojič jo je ranil po roki. Svakinji se je posrečilo pobegniti in opozoriti orožništvo. Ostojič je medtem zverinsko obdeloval svojo ženo, ki se je obupno branila in prijemala z rokami za goli nož, toda Ostojič je bil mnogo močnejši, poleg tega pa še oborožen in ji je dajal sunek za sunkom z nožem v telo. Končno ji je prerezal celo telo. Ko ji je zadal dvaindvajseti udarec in ko je Angelina že izdihnila, jo je še brenil z nogo, da se prepriča, če je mrtva. Nato je slišal korake v kuhinji. Trenutek je premisljal, nato pa se z vso silo zabodel v prsa tik do srca, z drugim sunkom pa si je prerezal želodec ter padel na tla, še predno je mogel dohiti orožnik preprečiti njegov samumor. Takoj je bila nad njim izvršena operacija, vendar pa ni nikakega upanja, da bi ostal pri življenju.

★ 18 letni morilec očeta pred sodiščem. Pred okrožnim sodiščem v Sarajevu se je te dni zagovarjal 13 letni kmetski deček Milan Veljović, ker je s puško ustrelil lastnega očeta. Deček je zločin priznal in izpovedal: »Že lani sem imel namen, da ubijem očeta, sedaj pa tega namena nisem imel. Oče naju je pretepal, mster in mene. Ni nama dajal jesti, umveč naju je podil iz hiše. Bilo mi je vsega dovolj. Gozdarju sem lani ukradel puško, da bi ubil očeta, toda mati mi je puško vzela. Letos je oče zapodil od doma mater in mene. Mati je odšla v Rogatico, jaz pa sem taval po gozdu. Bil sem lačen, pa sem se po dvodnevem tavanju vrnil domov, da bi našel kruha. Ko me je oče zapazil, je stekel za menoj s puško. Ko sem pozneje našel puško, sem se vrnil domov. Z eno roko sem lomil kruh, z drugo pa sem držal za puško. Zaslišal sem zunaj očetovo preklinjanje. Ker sem vedel, da ima oče revolver in da me bo ubil, če me najde doma, sem dvignil puško in usretil. Oče je bil takoj mrtav. Preiskal sem truplo, revolverja pa nisem našel, temveč 1050 dinarjev, ki sem jih skril. S tem denarjem sem mislil očeta pokopati. Mladi morilec je bil obsojen na šest mesecev ječe. Ta otrok je zrastle v vojni, ki ga je vzgojila v to, da je mogel ubiti svojega očeta. O tem bi morale naše oblasti voditi račun, da se zopet ne pripeti kak tak slučaj, da bi se moral otrok zagovarjati radi umora lastnega očeta.

★ ZA BOŽIČ spominjajte se vsi prejemniki položnice štev. 14.066 najbédnejših. Podporno društvo slepih.

★ VSAKOMUR, KI POTUJE V ZAGREB priporoča se novootvorenja »Restavracija Valja« (Štajerska vinara), Maroska ul. 10 (Prolaz), Samostanska ul. 3. — Proorazredna kuhinja in največja izbira štajerskih vin, ter zmerne cene.

★ KRASNA IZBIRA BLUZ, otroških obleke po nizki ceni, Kristof-Bučar, Stari trg 9.

zacije SLS. Govoriti pride poslanec Žebot iz Maribora. Pridite sosedi in domačini!

Poslanec Žebot je priredil v nedeljo, dne 16. decembra, dva dobro obiskana shoda. Zjutraj v Laporju, a popoldne v Račah na Pragerskem. V Račah so hoteli pristati Pucija in Pivka shod razbiti, a so dobili take lekcije, da jim je kar sapo zaprlo in so nazadnje bili ponižani. Ljudstvo, ki se je v velikem številu udeležilo zbora, je glasno odobraval našo politiko in je tudi z navdušenimi klici odobrilo zaupnico in zahvalo dr. Korošcu in našim poslanecem. Cele tri roke so se dvignile proti. Govorili so še narodni poslanec Falež in oblastni poslanec Sagaj, župan Kolman ter »poslanec« nasprotnikov neki Möschl.

Ljubljana

Nočna služba lekarn

Drugi imata nočno službo lekarni R. Ramor in N. Trnkoczyjevi dediči.

★ Kraljev rojstni dan v Ljubljani. Na zelo svečan način je Ljubljana proslavila večeraj 40letnico rojstva Nj. Vel. kralja Aleksandra I. Z vseh hiš so plapolale zastave, trgovine in obrati so bili zaprti, enako tudi vsi javni uradi. Na predvečer in zjutraj je zadonelo z Gradu po 21 strelav, nakar so se vršile službe božje v stolnici, pravoslavni kapeli in protestantovski cerkvi. Slovesni službi božji, ki se je vršila ob 10 dopoldne v stolnici, so prisostvovali: veliki župan dr. Vodopivec, oblastni predsednik dr. Natlačen, divizijski general Nedić in mestni komandant general Popović, oblastni odborniki, zastopniki mestne občine, ves častniški zbor, konzuli tujih držav, državni, oblastni in mestni uradniki, zastopniki mnogih korporacij ter mnogo drugega občinstva. Mnogo občinstva je bilo tudi pred cerkvijo. Tu je stala častna četa 52. pešpolka in dravska godba pod vodstvom dr. Čerina. Po slovesnosti sta veliki župan in divizijski general sprejemala čestitke zastopnikov k 40letnici Nj. Vel. kralja. V pravoslavni kapelici v vojašnici kralja Petra se je vršila služba božja ob 9 zjutraj. Vojaštvu v garniziji je bilo prečitano dnevno povelje generala Nedića, katero smo pričeli v nedeljski številki. Vojaštvo je dnevno povelje sprejelo z

Nadležni kašelj

odpravi se najhitreje s

Kresival-om

To že neštetokrat preiskušeno sredstvo omehča brzo in gotovo vsako zasluženje.

Pazite na originalni zavoj

„Bayer“

navdušenimi klici vladarju in dinastiji. Zvečer ob pol sedmih je vojaštvo napravilo z godbo bakljado po glavnih mestnih ulicah, ob 8 se je pa vršila velika družabna prireditev častnikov ljubljanske posadke.

★ Umrl je g. Josip Pospisil, kleparski mojster. Pogreb to danes ob pol 3 popoldne — Umrla je dalje Micka Pišljak. Pokopali jo bodo danes ob pol 4 popoldne.

★ Ljubljanski oblastni odbor je naročil iz Čehoslovaške vzorna krosna za tkanje, s katerimi gre tkalsko delo neprimerno bolje in hitreje od rok kakor s primitivnimi krosni, ki jih uporabljajo naši ljudje. Oblastni odbor bo sedaj organiziral več tečajev s temi krosni, da se ljudje, ki se s tem pečajo, uvečejo v nov način tkanja. — Krosna so razstavljena do nadaljnjega pri tvrdki Vihar, Ljubljana, Gradaška ulica in so občinstvu na ogled.

★ Izsledeni vlomilci. Ravno pred mesecem dni so neznani vlomilci vdrli ponoči v pisarno tesarskega mojstra Ravniharja in hoteli načeti blagajno. Slučajno pa je nekdo opazil neljub obisk in vlomilce pregnal. Ti so komaj še toliko utegnili, da so odnesli eno Steyer pistolo in skatlo s potrebnimi za brite, skupno vredno 800 Din. Sedaj je policija izsledila vlomilca v osebi 35-letnega Andreja R. in njegovega 37-letnega brata Antona, doma iz ljubljanske okolice. Oba brata sta bila prejšnji teden aretirana radi številnih vlovov in tatvin v vagonih na tovrstnem kolodvoru v Zalogu. Oba brata sta priznala tudi ta vlom. Sedaj sta v sodnih zaporih v Ljubljani.

★ »Šnirnce« sta najdla. »Odkdaj sta pa vidva trgovca?« se je začel stražnik, ko je zasledil pri prodajanju dva znana člana družbe d. d. izpred Mahrove hiše, tam kjer čakajo brezposelni na slučajni zaslužek. Oba brezposelna delavca sta namreč razpečavala vrvice za čevlje. Stražnik jima jih je zaplenil 180 Ducatov. Oba se izgovarjata: »Ja, veste, gospod! Te »šnirnce« sva najdla na Poljanski cesti. Padle so z nekega voza, pa sva jih pobrala!« Na policiji jima tega ne verjamejo in mislijo, da sta oba brata le zadržuje kje ukradla. Sedaj išče policija lastnika vrvice, oba brata pa bosta morala v zapor.

ANGINOL-TABLETE

so najboljša sredstvo proti prehlajenju in kašlu. — Dobi se v vsaki lekarni.

Maribor

□ Kraljev rojstni dan smo praznovali v Mariboru zelo slovesno Raz državnega in druga javna poslopja ter raz zasebne hiše so plapolale državne in narodne zastave. Ob 10 dopoldne se je vršila v tukajšnji stolnici slovesna služba božja, ki jo je ob številni asistenci daroval presvetli škof dr. Iv. Tomažič. Prisotni so bili predstavniki vseh civilnih in vojaških oblastev ter uradov; navzoči so bili med drugim veliki župan dr. Schaubach, oblastni predsednik dr. Leskovar, mestni poveljnik general Dimitrije Spasić, mestni župan dr. Alojzij Juvan, narodni poslanec dr. J. Hohnjec ter oblastna odbornika Marko Kranjc in dr. Veble. Pred stolnico je bila razvrščena med službo božjo častna četa tukajšnje podoficirske inž. šole. Po službi božji so se sprejemale pri velikem županu čestitke in udanostne izjave Nj. Vel. kralju. V državnih in drugih javnih uradih je počivalo delo ves dan, trgovski in drugi lokali pa so bili zaprti.

□ SLS v Mariboru. V soboto je zborovala organizacija SLS za II. okraj. Politično poročilo je podal narodni poslanec Žebot. Zivahne debate, ki se je sprožila ob nekaterih važnih organizatorskih vprašanjih, so se udeležili občinski svetnik Senekovič, dr. Wankmüller, g. Bobek in drugi. Tudi ta organizacija se kar najlepše razvija in tudi število pristavev vedno bolj narašča.

□ Občni zbor krajevskih organizacij SLS v Krčevini in Lajtersbergu bo prihodnje nedeljo, dne 23. decembra, v gostilni Prah. Poroča narodni poslanec Žebot ter eden od naših oblastnih poslancev. Začetek ob devetih dopoldne.

□ Proslava 60 letnice skladatelja O. Deva, se je izvršila v soboto zvečer zelo svečano ter ob krasni udeležbi slaviljenčevih prijateljev in znancev. Proslavo je otvoril mestni župan dr. Juvan, ki je izrekel slavljencu ob njegovi 60letnici najiskrenejše čestitke; nato so spregovorili še dr. Tomižek kot predsednik Glasbene matice, veliki župan dr. Schaubach, polkovnik Stojadinovič, ravnatelj Hubad iz Ljubljane, dr. Müller, dr. Lipold, g. Knop in g. Jorput, ki je prečital pesem, posvečeno slavljencu ob 60 letnici, nakar je izrekel slavljencev prirediteljem večera svojo najsrčnejšo zahvalo.

□ Božičnica, ki jo je priredila v nedeljo Krčevinska ženska zveza v Narodnem domu, je tudi letos pokazala, kaj zmoreda požrtvovalnost in vztrajno delo. Pozdravni govor je imela predsednica g. Baumannova, nakar so v pestrem sporedu sledile deklamacije in posamezne glasbene točke. Slavnostni govornik je bil g. profesor Zivornik, ki je v vznemirni besedi razvijal društveni program in proslavljal delo vnetih članic Kršč. ženske zveze. Spregovoril je tudi presvetli škof dr. Ivan Tomažič, ki je v lepih in vzpodbudnih besedah bodril k nadaljnjemu delu. Ob tej priliki je bilo obdarovanih 157 članic s skupnim zneskom 9100 Din. Na koncu se je vršila zelo živahna licitacija za božično drevesce. Krčevinska ženska zveza se ob lepo uspehi božičnici kar najlepše zahvaljuje vsem, ki so tako ali drugače k temu pripomogli — vsem darovalcem članicam, pevskemu društvu Maribor in Kat. omladini za blagohotno sodelovanje ter naklonjenemu občinstvu, ki je v lepem številu posotilo božičnico.

□ Protestno shorovanje proti ukinitvi finančnega ravnanja v Mariboru je sklical mestni odbor radikalne stranke v nedeljo, dne 16. t. m., v Gambriinov dvorani. Govorili so Tavčar, dr. Müller, Weixl kot predsednik Trgovskega gremija, Oset v imenu Zveze gostilničarskih zadrug in geometer Tripallo. Ob zaključku se je sprejela resolucija, v kateri se izreka protest proti nameravani ukinitvi finančnega ravnanja v Mariboru. Smatramo pa za potrebno, da se ob tej priliki zavaruje proti očitkom, iznešenim od strani nekaterih govornikov, kakor da bi »Slovenci« nameravali ne bil objavil omenjenega shorovanja. Pač pa poudarjamo, da nas ni o tem shorovanju nihče obvestil in da so se tudi plakati pojavili v zadnjem trenutku.

□ Vse pride na dan. Pred nekaj dnevi se je bil vtihtopil v Gambriinovo restavracijo neznan pridanič in odšel v svojem skrivališču vse dotle, dokler niso šli domači spati. Nato pa je prišel iz skrivališča, vplnil v neko omaro ter izmaknil nekaj stotakov, 93 parov nogavic in drugega drobiža, kakor je lepo skozil glavna vrata, na katerih se je od znotraj nabijal ključ, nemoteno izginil na prosto. Vršile so se nato polzvedbe in se je izsledil vlomilec v osebi nekoga Franceta T., ki odžepa sedaj svojo pokoro pri Grufu. — Tudi se je te dni zapletel v policijske mreže neki Martin P., ki ima na vesti nebroj tatvin koles. Možakar je postal v tej široki naravnost neprekosljiv. Kar je bilo sunjenih koles izpred Glavne pošte, izpred poslopja tukajšnje ekspoziture OUZD, Mestne hranilnice itd., vse gre na njegov rovaš. Ko so mu pa postala tla v Mariboru prevročna, se je v preledkih umikal na drugo torišče svojega udeleževanja — v celjsko-vranksko okrožje, kjer so tudi izginala kolesa kar na debelo. Ptiček priznava sam okoli 20 tatvin koles; za nameček pa mu bo narvala policija še par desetlin slučajev, da bo kaznen nekoliko obšutnejša.

□ AKO RABITE PODATKE ALI INFORMACIJE glede posebnih vrst čevljarških izdelkov, obrnite se na KARO, Maribor, Koroska c. 19.

□ NAJVEČJI BLAGOR SO OČI! Obdarujte jih! ZEISSOVI NAOČNIKI optikarja I. PETELN, Maribor, Gosposka ulica 5 so najprimernejše BOŽIČNO DARILLO. Zamenjava na željo in po potrebi.

Dopisi

Novo mesto

Smrtna kosa. Umrl je Anton Smolik, sodni oficijal v pokopju, v starosti 83 let. Mož je bil do zadnjega še čvrst in vršil pri sodišču še vedno posle oskrbnika, da si je kot kronski upokojenec na tak način nekoliko zboljševal svoj gnetni položaj. Pokojnik je bil vnet in veren katoličan ter zvest pristaš naše stranke in naročnik »Slovencea«.

Zagorje ob Savi

Sund. Tudi po Zagorju se je zadnje čase zelo razširila šundliteratura neklih zagrebških založb. Apeliramo na trgovce, ki ta šund prodajajo, da to takoj prenehajo, sicer bomo prisiljeni navesti njihova imena. Čudno, da se ljudem ne smili naša mladina, ki je že tako dostikrat preveč pokvarjena. Vsem zavednim Zagorjanom pa kliče: Boj taki literaturi, saj imamo dovolj zdravega in dobrega čtiva.

Samomor. V soboto 15. decembra si je v valovih Save prostovoljno poiskala smrt gostilničarjeva žena Leopoldina Vake-Korbarjeva. Kaj je nagnilo nesrečno ženo k temu koraku, ni znano. Najbrž huda živčna razrvanost. Skušali so jo rešiti, pa se ni posrečilo. Trupla nesrečne utopljenke sedaj, ko to poročamo, še niso našli.

Predavanje g. dr. Ehrlicha o spiritizmu je iz vrstno uspešno. Občinstvo se ga je udeležilo v obilnem številu in je ves čas g. predavatelja z zanimanjem poslušalo, ko je na podlagi skiptičnih slik kazal, kako znajo različni mediji dostikrat varati ljudi. Med poslušalci smo opazili ljudi, ki se tudi sami bavijo s spiritizmom. G. prof. dr. Ehrlichu smo za predavanje zelo hvaležni.

Na topliško šolo je imenovana namesto g. Staneta Medveda, ki je šel v Zagreb na višji pedagoški tečaj, domačinka gdnica Anica Ranzingerjeva, ki je dosedaj službovala v Prekmurju.

Slov. Konjice

Sadarska in vrtnarska podružnica za konjski okraj ima svoj redni občni zbor v nedeljo 30. decembra 1928 ob 3 popoldne v šoli na Čadramu (Oplotnica) z običajnim dnevnim redom. Vsi člani in nečlani, ki se za sadjerejo zanimajo, se vabijo, da se zborovanja polnoštevilno udeležijo. Po zborovanju bo predaval kmetijski referent iz Konjice o sadjarstvu.

Breznica. Kateri Gorenjec ne pozna našega Janeza Finžgarja — prave stare gorenjske korenine, ki obhaja te dni svojo šestdesetletnico. Tretjino svojega plodonosnega življenja, skoro 20 let, že načeljuje veliki breznjski občini, za katero skrbi in jo vodi tako vzorno, kakor malokateri župan. Ogromne so njegove zasluge za občino, katera se je pod njegovim županovanjem in vodstvom dvignila na visoko stopnjo gospodarskega napredka in blagostanja. V težkih, dolgih vojnih letih se je boril in potoeval z neprimerno požrtvovalnostjo za svoje občane in občino. Kot odbornik okrajnega cestnega, živinorejskega in planinskega odbora, pri elektrarni in vodovodu, izkušen in delaven povsod, si je pridobil neveljnih zaslug za blagor občine kakor člega okraja. Telesno pravi gorenjski korenjak, ponosen in neupogljiv kakor planinski meces — toda nikoli prevzet — je tudi po značaju Gorenjec. Vedno zabavljiv, vedno šaljiv in vesel je dobrodošel v družbi; vsakemu rad pomaga z dobrim nasvetom in dejansko in zato ga spoštujejo tudi njegovi politični nasprotniki. Ze njegov nastop sam, njegov vedno vesel in prijazen obraz sta tako nekaj izrazitega, priklapljivega, da si le vesel, ako si v njegovi družbi, ako se srečaš z njim. — Naj mu bo ob njegovi šestdesetletnici sladka zavest in spomin na njegovo požrtvovalno plodonosno delo najlepše plačilo!

St. Ilj v Slovenskih goricah. Dne 15. decembra je bil v Gradcu na centralnem pokopališču pokopan šentiljski gostilničar Karel Muršec. Rajni je iskal zdravja pri usmiljenih bratih v Gradcu, pa je tam podlegel mučni srčni hibi. Bil je rojen leta 1882 pri Sv. Andražu v Slov. Goricah in se z očetom že kot mlad fant preselil v šentiljsko faro. Tu se je z vso vnamo udeleževal narodnega gibanja in stal v prvih vrstah malotevilih narodnih borev. Bil je kremenit značaj, odločen pristaš SLS in moč odločnega krščanskega prepričanja. Posebno je po prekratni igral važno vlogo in je v Spielfeldu v začetku vodil carinske zadeve. Takih mož, kot je

bil rajni Muršec, je bilo ob meji pred vojno malo. Z njim je naša slovenska stvar izgubila enega najboljših agitatorjev.

V Poljanah nad škofjo Loko je umrla bivša dolgoletna cerkvena pevka sopranistinja Marija Bergant. Pela je od 1870 do 1912, torej celih 42 let. Tukajšnji cerkveni pevski zbor ji je zapel dve žalostinki, eno v cerkvi drugo na pokopališču. Naj ji bo Bog plačnik za njen dolgoletni trud!

Cemšenik. Zagorje ob Savi ima dve osemrazredni, oddaljeni 10 minut. Seveda tudi primerno učiteljstva. — V bližnjem Cemšeniku je pa dvorazrednica s 126 otroci. Ker je upraviteljica dobila mesto v Ljubljani, poučuje sedaj samo ena učiteljica vse otroke. Baje ni kredita in bo to stanje trajalo več mesecev. Učiteljica trpi, otroci zaostajajo, ker imajo solo le vsak drugi dan.

Slovenci v Italiji

DRAKONSKE OBSODBE.

Pred posebnim fašističnim sodiščem v Rimu so bili 12. decembra obsojeni Albin Vodopivec na 12 let, Viktor Vatovac in Josip Gaddi na 10 let, Viktor Bušanič na 6 let in 3 mesece, Marijan Čermelj, Angela Juren in Marija Benetič na 2 leti. Osumljeni so tudi, da so nameravali 24. maja 1927 izvršiti atentat na italijanskega kralja (?). Na podlagi »dragocenega« materijala so jim »dokazali« komunistično propagando in da so bili včlanjeni pri komunistični politični sekciji, ki so jo hoteli obnoviti. Vsi, ki poznajo prizadete Slovence, Gaddi je Italijan, pravijo, da so popolnoma nedolžni. Ena izmed deklet je še mladoletna.

Zaplemba slovenskih knjig tudi v tržaški pokrajini. Pred večeršnjim so varnostne oblasti v Sežani zaplenile pri Pavlu Solovinu zabojo knjig »Goriške Matice«, ki jih je prejel za sežanske naročnike. Zaplenili so knjige »Goriške Matice« in »Goriške Mohorjeve družbe« tudi po stanovanjih. Baje se pripravljali tudi hišna preiskava pri vseh župnikih sežanskega okraja. Kakor vse kaže, hočejo celo ovaditi poverjenike sodni oblasti. Pripomnimo samo, da so knjige pravilno bile predložene vsem oblastim, ki jih niso zaplenile. »Goriška Matice« in »Goriška Mohorjeva družba« pravilno obstojati in poverjeniki so pravilno pooblašeni za pobiranje naročnikov in porazdeljevanje knjig. — V sežanskem okraju vodi sedanjost kampanjo neki Katalan, ki je že bil v službi ljubljanske policije in je bil ne vemo iz katerega vzroka odpuščen iz službe.

Pred prizivnim dvorom v Trstu se je vršila razprava proti onim dijakom in kmetiskim fantom, ki so bili radi slovenskega petja in radi raztrgana italijanske zastave v Skočjanu pri Divači obsojeni na nezastlišane hude kazni.

Prizivni dvor je spoznal krutost kazni in je obsojencem znatno znižal kazen, tako učitelju Grgoču od 1 leta 11 mesecev na 11 mesecev, dijakom Gvidonu Veselu, Milanu Čoku, Ljubu Čargu in zasebnemu uradniku Antonu Čaču od 17 mesecev na 8 in pol meseca. Bratoma Crkvenikoma iz Motovuna na 7 mesecev in Črgonji na 5 mesecev. Zadnji je bil tudi takoj izpuščen, ker je presedel vso kazen. Brata Crkvenika bosta še pred novim letom na prostem.

Slikar Albert Sirk, ki je že več let poučeval risanje na obrtni nadaljevalni šoli v Komnu, je bil pred dnevi odslovljen iz službe, ker je prejel fašistovski tajnik v Komnu ovadbo, da je Sirk prevrten element.

Italijansko prodiranje v Dalmacijo. Od 15. decembra dalje postane zračna zveza Benetke—Trst—Zader dnevna in se spopolni z novo zvezo Ancona—Benetke.

O Bog, daj nam ves Jadran! Neki G. Lanza je napisal v list »Velite«, glasilo italijanskih poštnih nameščencev, članek »Dalmatinska strast«, ki ima za moto:

Gospod naš, vrni nam Jadran, svojemu ljudstvu osvobodil Jadran, domovini vseh Benečanov ves Jadran... O Bog, ti si nas poklical k svobodi... Ohrani nas stanovitve v svobodi...

To molitev molijo, pravi člankar, še danes Dalmatinci, ki jih Jugoslavija zatira. Italijanska zmaga ob Piavi je bila zamen in danes mora vsakega fašista boleti, ko se spomni, kako tripijo njegovi bratje v Dalmaciji. »Kot otroci smo se učili, da je Dalmacija italijanska po zgodovini, kulturi in običajih kakor Južno Tirolsko in Primorsko; zemlja pod Velebitom je italijanska, sakrosantno italijanska.« Iz tega venca je Italija utrjala samo eno cvetko: sveti Zader! Toda zadrski levi govorijo: »Do tu, dalje ne! Rajše naprej proti imperialističnim sanjam. Amen! Amen!«

Darovi

Za akademsko podružnico »Slovenske Straže« so darovali: Prosvetno društvo sv. Jožeta v Trzinu 570 Din; po 100 Din: prof. Gaspar Porenta, županstvo Presejre; župni urad Dobrezje 86 Din; Društvo mariborskih bogoslovcev 72 Din; po 50 Din: prof. v p. dr. J. Debeve, škof. tajnik Jože Jagodica, lavant. kn. šk. ordinarij; po 30 Din: prof. v pok. dr. Ivan Svetina, župnik K. Škulj; po 25 Din: kanonik I. Sušnik, nar. poslanec I. Vesenjak; po 20 Din: župnik I. Gogala, prof. dr. Fr. Jaklič, župnik Peter Koprivec, kanonik A. Ravšl, župnik Leop. Pristav, župnik Lakmayer Fr., kanonik J. Lavrenčič, kaplan I. Pečnik, prof. Fr. Pengov, prof. dr. Fr. Perné, regens chori St. Premrl, kaplan Fr. Rakun, župnik A. Vrbnjak, kaplan M. Sternad, duh. pom. I. Hauptman, župnik I. Šašel, kaplan M. Sofic, ožg. vodja M. Stular, župnik A. Strifol, župnik M. Tavčar, univ. prof. Fr. Ušeničnik, prof. dr. J. Zagar, občina Draga, župnik I. Tomazič; kaplan M. Tomazin 18 Din; po 15 Din: župnik K. Čuk, kaplan A. Stakne; prof. dr. Kotnik 12 Din; po 10 Din: obl. poslanec Arnež Peter, žup. uprav. v p. Stefan Belšak, župnik Fr. Doberšek, trgov. S. E. Blatnik, kaplan L. Govekar, kaplan A.

Naše obrtništvo

Občni zbor Jugosl. obrtne zveze

V nedeljo 16. t. m. se je vršil v dvorani Rokodelskega doma občni zbor Jugoslovanske obrtne zveze, ki je dokazal, da se slovenski obrtniki dobro zaveda svojih dolžnosti in svoje pomembnosti za narodno gospodarstvo, da pa hoče tudi priti do svojih pravic. Predvsem pa hoče slovenski obrtnik, da bo na višini svoje strokovne sposobnosti in da bo v tem pogledu prvi v državi ter kos vsaki konkurenci in tudi tuji. Velik del obnega zbora je bil zato posvečen vprašanju ustanovitve Obrtno-pospeševalnega urada in obrtnega muzeja. Ker pri tem prizadevanju oblastni odbor zelo krepko podpira obrtnike in ker hoče v tem pogledu še povečati svoje delo, kakor je bilo razvidno iz poročila oblasnega odbornika dr. A. Adlešiča, bodo slovenski obrtniki tudi dosegli ustanovitve obeh najvažnejših obrtniških ustanov.

Občni zbor pa je končno dokazal, da veje med slovenskimi obrtniki krepka volja za napredek in da se slovenski obrtniki pripravljajo, da gredo po delni tišini s predovno silo na delo. In tako je treba in zato njih voljo še posebej pozdravljamo! Največje važnosti za napredek slovenskega gospodarstva je, da napreduje slovenska obrt in z njo slovenski obrtnik in zato bomo tudi slej ko prej storili vse, da mu priborimo takšno stališče, ki bo odgovarjalo pomembnosti njegovega dela.

Občni zbor je otvoril g. Anton Rojina, predsednik Jugoslovanske Obrtne Zveze. Po pozdravu navzočih ter zlasti predsednika Društva kat. rokodelskih pomočnikov preč. g. dr. A. Štroja za njegovo vsestransko podporo, je podal predsedniško poročilo. V njem je podal kratek pregled zveznega dela ter poudaril potrebo, da posamezna obrtna društva krepko zagrabijo za delo, ker le tako more tudi Zveza storiti v polni meri svojo dolžnost.

Po odobritvi zapisnika zadnjega obnega zbora je toplo pozdravljen od vseh poročal dr. Adlešič o delu oblasti za napredek obrtništva in obrta. Preje je oblast predvsem podpirala le kmetijstvo, zdravstvo in javna dela. Sedaj pa skrbi oblast tudi v vedno večji meri za napredek trgovine in obrta in je v letošnjem proračunu določenih v ta namen 2 milijona dinov, dočim jih je bilo v lanskem le 887.000, torej za skoraj 1.200.000 Din več. Posebno važnost polaga oblast na ustanovitve obrtno pospeševalnega urada. Če oblast ne bo mogla prevzeti državnega, potem bo skrbela za ustanovitve lastnega. Državnega pa ne more podpirati. Za obrtno nadaljevalno šolstvo je določil oblastni odbor 275.000 Din. Nato je dr. Adlešič obširno govoril o nujnosti obrtnega muzeja, ki bo usnovljen s pomočjo ljubljanske in mariborske oblasti ter Zbornice za TOI. Obstoji upravičeno upanje, da bo muzej v kratkem ustanovljen. Oblastni odbor pa polaga veliko važnost na razvoj domačega obrta, ki danes le žalostno živi. Trajna je vrednost obrtniškega dela in zato se mora obrtnik tudi zavedati, da je po svojem delu med najbolj kulturnimi stanov. Z odobravanjem in zadoščenjem je bilo sprejeto poročilo dr. Adlešiča, ker je to poročilo jasno dokazalo, da ima slovenski obrtnik v naših oblastih krepko in zanesljivo oporo.

Tajniško poročilo je podal nato g. Zan, blagajnik po g. Muhar. Ob poročilu sta bili soglasno sprejeti in je bil nato podeljen odboru absolutorij. Za predsednika je bil nato izvoljen g. Rojina, v odbor pa gg.: Ogrin, Musar, Zan, Ložar, Teran, Pust, Olup in Bahovec, za revizorja pa gg. Gagel in Šlaper.

Pri slučajnostih je poročal g. Ložar o delu za ustanovitve obrtno-pospeševalnega urada ter pri tem poudaril zasluge g. Ogina.

Preč. g. dr. Šroj je nato stavil tri predloge, ki so vsi bili zelo toplo sprejeti, saj so se tikali najvažnejših obrtnih zadev. Da se poveča naobrazba in s tem strokovna sposobnost zlasti malih obrtnikov, naj Zveza skrbi za predavanja. Dobra predavanja so toliko vredna kot gotov denar. Treba je začeti misliti na to, da bo imel priročni sredstev, da se osamosvoji. Priporočilo je za to ustanavljanje posebnih pomočniških stanovišč. Posebno pa morajo misliti obrtniki na obrtniško samopomoč. Zavarovanje za starost in onemoglost je za obrtnika vedno bolj važno in potrebno. (Odobrovanje.)

Po poljskih g. Rojina glede Obrtne banke je zelo posrečeno slikal g. Pust žalostno stanje slovenskega obrtnika glede socialnega zavarovanja. Obrtniki plačujejo polovico prispevkov v OUZD, a nimajo od tega prav nič. Nazorno je tudi razložil g. Pust pomen pospeševalnega urada in obrtnega muzeja, od katerih mora prvi skrbeti za materialni, drugi pa za strokovni napredek slov. obrtnika.

Pozitiven je bil občni zbor Jugoslovanske Obrtne Zveze in upamo, da bo to tudi dokazal »Jugoslovanski obrtnik«, ki bo prihodnje leto redno izhajal in so potrebna sredstva že zagotovljena.

Božična kupčija

Ljubljana, 17. decembra 1928.

Vedno bolj se približujemo božičnim praznikom, kar se seveda pozna tudi v kupčiji. Ravno sedaj se približuje že višek božične kupčije.

Letošnja jesenska kupčija n. pr. v manufakturni stroki ni bila preveč dobra. Vremenske prilike niso šlele k znanjšim nabavam. To se pozna tudi sedaj, pozimi. V splošnem pa je tudi ugotoviti, da sedaj potrebe v tem oziru niso tako velike kakor so bile v predvojni letih; na drugi strani pa se je pojavila značilna važnost: danes pošaja denarni kapital donosen in zato se je začelo varčevati.

Značilna poteza pri nakupovanju predmetov postaja vedno paznja na kvaliteto: ni toliko interesa, še manj pa kupec za luksuzne stvari, pač pa se poglasi in vedno išče kvaliteto blaga, kar je v soglasju tudi z znano varčnostjo našega naroda.

Za Miklavžev je bila kupčija razmeroma dobra, zlasti v nedeljo pred tem dnem; tudi izgledi za božično kupčijo so dobri; zlasti upajo na sedanjo zadnjo nedeljo pred Božičem, ko bodo imeli priliko za nakup tudi oni sloji, ki drugače v delavnih nimajo časa zaradi zaposlenosti. Ob tej priliki moramo omenjati, da je kupna moč uradnišva zelo majhna, uradniki pa tvorijo zelo velik in mo-

Kambič, župnik J. Klemenčič, župnik A. Klinc, prof. dr. J. E. Kocipec, župnik Jan Kramar, kaplan A. Lunder, zlatomašnik I. Majar, duh. A. Moder, kaplan A. Oman, župnik A. Pavlin, župnik J. Pečnak, katehet J. Pinter, župnik J. Rožman, nadžupnik A. Sagaj, župnik Struclik F., kaplan A. Švec, kaplan A. Torkar, župan J. Trobar, župnik v p. J. Volavčnik, Fr. Zbašnik, N. Zugelj, Fr. Sušteršič, A. Poljšak, P. Paulič, dr. A. Nastran, kaplan A. Lovšin, J. Dobnikar, A. Kušan; po 5 Din: J. Cvetko, J. Rozman, duh. v p. J. Markič, sal. duh. A. Logar. Vsem darovalcem iskrena zahvala.

čan del prebivalstva v Ljubljani. To trgovina v Ljubljani tudi občuti.

Zelo razveseljivo je dejstvo, da postajajo ljubljanske izlozbe res okusne in res privabljajo kupca. Vse leto več ali manj zanemarljivo so sedaj začeli v večji meri gojiti in pohlvaliti moramo, ne da bi posebej naševali, veliko število podjetnikov, ki so znali tako lepo aranzirati svoja izložbena okna, zlasti v središču mesta. Kljub mnogim nedostalkom se je tudi razveseljiva, ki je važen faktor, izboljšala. Sedaj uvidevajo trgovci, da v izložbe ne spadajo samo njih predmeti, ampak tudi druge privlačne stvari (lutke itd.). Na drugi strani pa vsak reklamni strokovnjak želi, da se interesanina reklama še izboljša. Priznavamo dobro voljo, toda vse ne sme biti po enem komitu: prekrasna božična darila, krasna božična darila, najprimernejši darovi, najlepše darilo, najprimernejša darila, priporočamo za darila, dragocena darila itd. Če ni primerne slike, ali primernih črk, se inšerat izgubi med drugimi. V tem oziru so Avstrijci, še bolj pa Amerikanci, daleč daleč pred nami. Danes je konkurenca velika in ne zadostujejo več navadna sredstva. Napisali smo to, ne da bi hoteli kaj očitati, pač pa v najboljši nameri, da pomagamo inšerentom. Saj sami ne morejo videti vsega, in zato jim je na razpolago tudi naša uprava s svojimi brezplačnimi strokovnimi nasveti. Z izboljšanjem inšerata bi se dalo veliko več doseči kakor pa je to dosedaj slučaj.

Živnoreja

Spisal Franc Černe, izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celju, 1928, kot knjigo za doplačilo.

Kljub temu, da je živnoreja najvažnejša panoga slovenskega kmečkenga gospodarstva, je strokovna literatura o živnoreji zelo skromna. Prvo slovensko delo o živnoreji je izdal živnozdravnik dr. Jan Bleiweis, za njim je prišel živnozdravnik Franjo Dular s svojo »Umno živnorejo« v dveh zvezkih, ki je doživela dve izdaji. Obe knjigi sta zaradi velikega napredka, ki ga beležimo v zadnjih desetletjih, danes zastarele, a kljub temu je tudi druga izdaja Dularjeve »Umne živnoreje« pošla. Potreba po novi knjigi se je že nujno občutila.

Družba sv. Mohorja, ki ima nevenljive zasluge za slovenski nacionalni in gospodarski napredek, se je tudi to pot potkazala na višku svoje važne kulturne naloge med Slovenci. Izdala in založila je obširno knjigo »Živnoreja«, ki jo je spisal živnorejski referent živnozdravnik Fr. Černe.

To novo delo o živnoreji je razdeljeno v dva glavna oddelka: 1. v splošno in 2. v specialno živnorejo. Splošna živnoreja obsega v glavnem nauk o krmilih ter živalsko higijeno. V specialnem delu pa je pisatelj obdelal govedorejo, konjerejo, ovčerejo, kozjerejo in prašičerejo.

Iz tega je razvidno, da je knjiga zelo pregledno urejena ter snov naravnost dovršeno obdelana. Pri knjigah, ki obdelavajo snovi iz kmetijskih strok, je glavno, da je knjiga lahko razumljiva našemu povprečnemu kmečkemu čitatelju. V tem oziru se mora pisatelju na vsak način priznati, da je to v polni meri dosegel; kajti celo najtežja poglavja so spisana tako poljudno, da jih bo mogel po parkratnem prečitavanju naš živnorejec lepo razumeti. V obdelano stvarino je vpletel pisatelj tudi marsikatero svojo izkušnjo ki si jo je pridobil za svojega večletnega službovanja na Koroskem, kjer je živnoreja bolj intenzivna kot pri nas na Slovenskem. Naš kmet se bavi še zmeraj z ekstenzivno živnorejo, to se pravi, da redi številno več živine, kot je more dobro prezimiti, vsled česar je naša živina, predvsem govedo, kakovostno manj vredna. Kot oblastni živnorejski referent je imel pisatelj dovolj prilike dobiti v živnorejske razmere med Slovenci globok vpogled, ki mu je razgalil vse nedostatke in nepravilno postopanje naših živnorejcev z živino, ki je v prvi vrsti krivo, da naša živnoreja v našem gospodarstvu ne dosega one višine, kot bi jo morala in zato naša živnoreja ni tako dobičkonosna, kot bi lahko bila. Pisatelj hvalovredno opozarja v svoji knjigi na vse te nedostatke. Omeniti moram pri tej priliki, da je popolnoma pravilno nastopil proti raznim sredilnim in zdravilnim praskom, ki jih brezvestni ljudje spravljajo v promet z veliko reklamo, pripisujoč jim zdravilne učinke; katerih učinek je pa edino ta, da se rede žepi teh špekulantov. Knjiga vsebuje tudi mnogo koristnih živnozdravniških nasvetov.

Kdor je prepotoval našo Jugoslavijo, je gotovo opazil, da nobena jugoslovanska pokrajina nima tako siljajnih pogojev za napredno živnorejo, kot Slovenija. Zato naš kmet še ni postal računan, da bi si s številkami predočil, da je zanj žilavstvo nerentabilno, ter da bi ga bilo treba omejiti na minimum, a njive spremeniti v travnike. Prepričan sem, da bo nadaljnji gospodarski razvoj našega kmeta v to sam prisilil; prijeti se bo moral intenzivne živnoreje in z njo v zvezi mlekarstva. Zato se mora posebno pozdraviti, da je posvetil pisatelj posebno poglavje mlekarstvu.

Cermetovo »Živnorejo« moram vsled njene preglednosti, temeljitosti obdelane stvarine in njene lahke razumljivosti najtopleje priporočiti vsem slovenskim živnorejcem. Knjiga ne bi smela manjkati v nobeni kmečki hiši. Naj omenim, da knjigo poleg navadnih slik krase barvaste slike pasem, kakor jih dosegajo še nobena slovenska knjiga o živnoreji ni imela. Živnorejcem pa priporočam, da bi se ravnali po naukih, ki jih bodo črpali iz te knjige, kar bo v prid naše živnoreje, a posameznim živnorejcem v korist.

Jožo Rauter, živnozdravnik.

Šterilo trgovskih potnikov na področju zagrebške zbornice. V dobi od 17. avg. do 23. nov. 1928 je zagrebška Trgovska in obrtniška zbornica izdala 942 legitimacij za potnike tverk s svojega področja. (Privreda, sluzb. glasilo zborn. št. 12-28).

Povišanje kapita: Našička štedionica d. d., Našice, od 0.1 na 0.3 milj. (4000 novih delnic po nom. 25 Din, emis. tečaj 30 in 4000 gratis delnic; Legradska štedionica d. d., Legrad, od 0.05 na 0.25 milj. z izdajo 1600 novih delnic po 125 Din nom., emis. tečaj 185, 1:4.

Borza

Nake borze radi državnega praznika niso poslovale.

Curik. Belgrad 9.12625, Amsterdam 208.55, Berlin 123.64, Budimpešta 90.94, Dunaj 73.10, London 25.185, Newyork 519.25, Pariz 20.29, Praga 15.385, Trst 27.185, Kodanj 138.575, Stockholm 138.90, Bruselj 72.19, Bukarešt 3.125, Varšava 58.20, Sofija 3.7475.

Dunaj. Podon.-sav. jadr. 84.25, Zlivo 130.50, Alpine 42, Greinitz 2.10, Leykam 9.40, Trbovlje 58, Kranjska ind. 38, Mundus 183, Slavonija 0.60.

Dunaj. Belgrad 12.4825.

Sveta življenje in vrvenje

Kaj piše in čita sodobna Indija.

V berlinski »Literarische Welt« je napisal Esad beg zelo pregleden članek o sodobni indijski književnosti.

Najbolj znana pesnica današnje Indije je gospa Naidu, članica indijskega parlamenta in voditeljica indijskega ženskega gibanja. Njene moderne lirčne pesmi so najlepše v sodobnem indijskem pesništvu. Rojaki jo imenujejo »Indijski slavček«. Njene knjige »Zlati

Poslanec Andrej Hlinka, politični voditelj Slovkov.

prag», »Ptič svojega časa«, »Zlomljene peroti« spadajo med najpriljubljenejša moderna dela ter so prevedene v ruščino, francoščino, španščino in v vse indijske jezike. Gospa Naidu sama pripoveduje: »Pišem angleško kakor mnogi nemohamedanski indijski pesniki. Seveda pa imamo v Indiji tudi književnost v domačih jezikih, s katero sem v najožjih zvezah. Mi, ki pišemo v angleščini, nikakor nismo angleški pesniki in pisatelji. Indijci smo, ki moramo svoja indijska čustva in misli izražati v svetovnem jeziku, da so tako dostopna vsej Indiji. V Indiji nimamo nikakega skupnega indijskega jezika, marveč jezike »bengali«, »urdu«, »mharati«, »gudjerati« itd., ki nimajo nikake sorodnosti med seboj. Zato imamo celo vrsto književnosti majhnega obsega, ki bi jih v Evropi imenovali »provincionalno književnost«; zraven pa vseindijsko književnost v vsem razumljivi angleščini.«

Kljub temu pa je treba govoriti o enotni indijski književnosti, dasiravno te enotnosti ne predstavlja jezik. Miselni svet Indijca ostane vedno eden ter isti pa naj piše v katerem koli jeziku. Tu je vir enotnosti indijske književnosti. Prava predstaviteljica te književnosti je tačas lirika, ravno nasprotno torej kakor v Evropi. Vsekakor poleg nje ne manjka zelo vplivnih socialno-političnih in mističnih del v obliki romana, ki zasledujejo večinoma poučne cilje.

Po plemenih so moderni indijski pisatelji razdeljeni naslednje: Severnoindijski mohamedanski pesniki so Ikbal, Mugani, Djelil, nedavno umrli Hal, Dor in Fani. Ti pesniki — sami liriki, deloma mistiki — pišejo v jeziku »urdu«, je v Indiji najbolj razširjen, pa tudi v angleščini; po slogu pa spadajo bolj v perzijsko-arabski pesniški krog — obliko svojih pesmi so si izposodili pri Perzijcih. Snovno pa so pristni indijski pesniki, ki igrajo v življenju Indije veliko vlogo. Posebno mesto med njimi zavzema Ikbal, ki se naslanja na nemško klasično književnost in modroslovje; študiral je v Heidelbergu.

Druugo veliko jezikovno ozemlje Indije — Bengali — zastopa v svetovni književnosti Rabindranat Tagore. Toda to je za nas evropski, ne pa indijski pesnik. Tagore se brez Shelley-a ne da misliti. — Od drugih bengal-

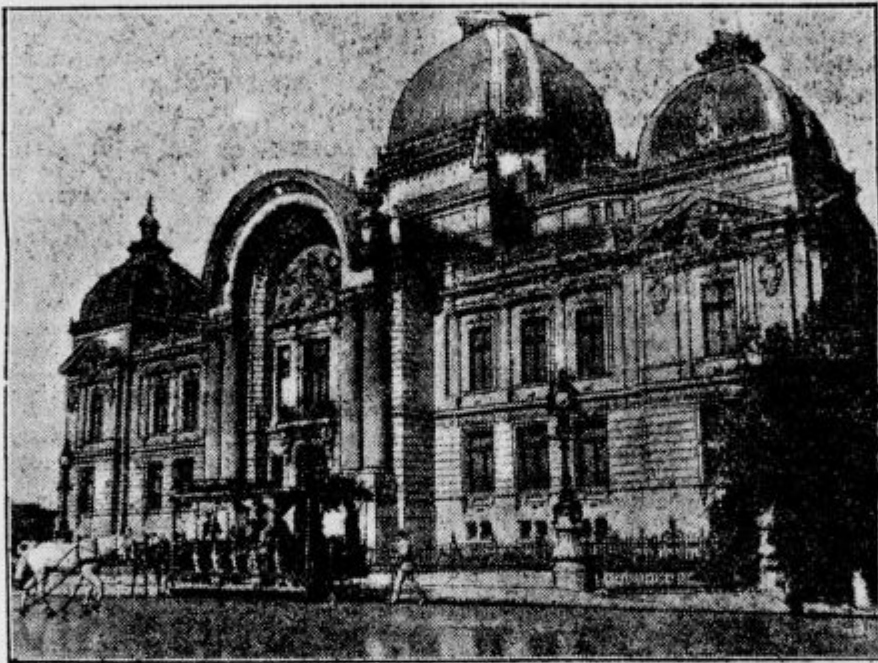
skih pisateljev je treba predvsem imenovati lirčarko Kamen Roy in prozajika Catardžija; oba sta znana kot narodna voditelja. Bengalskemu pesništvu, ki je pisano večinoma v zelo umetnem sankritskem stihomerstvu, zahvaljuje Indija najvišje vtelešenje vseindijske narodne misli. Posameznih imen tu prav za prav ni treba navajati. Celokupni rod današnjih bengalskih pesnikov, med katere spada tudi gospa Naidu, je z mnogoletnim delom duševno Indijo dvignil iz propada prejšnjega stoletja. Prozajik Catardži je spisal tudi narodno himno moderne Indije »Bande Mataram« — Naš pozdrav, o Matil!

Uničevalka Etna

Po uradni cenitvi je uničila Etna ob svojem zadnjem izbruhu za 160 milijonov lir gospodarskih vrednot. Od tega odpade na uničeni pridelek vinogradov, oranžnih in drugih sadnih nasadov 7 milijonov lir; zemlja, ki jo je pokrila lava, je bila vredna 50 milijonov lir, v Mascaliu uničene hiše in druge zgradbe 27 milijonov lir. Na železnicah, cestah in mostovih nastala škoda znaša najmanj 17 milijonov lir. K temu je treba prišteti še škodo na brzojavnih in telefonskih napeljavah, vodovodu ter škodo v trgovini zaradi prekinjenega prometa. — Lava je ponekod dosegla višino 36 metrov. Vulkanska snov se počasi pomika dalje, a se na potu strjuje. Vlada je poskrbela, da se železniška proga circumetne, ki v sedemurni vožnji vodi okolu Etna, popravi.

Še mrtvemu se marsikaj zgodi

Nič nemogočega ni, da se mrtvemu pripeti ta ali ona nezgoda; da nastane ogenj in zgori ali pa ga »rešijo«; da pade krsta na tla in se odpre, tako da mrtvec izpade; da izkopljejo premajhno jamo in potem skačejo po

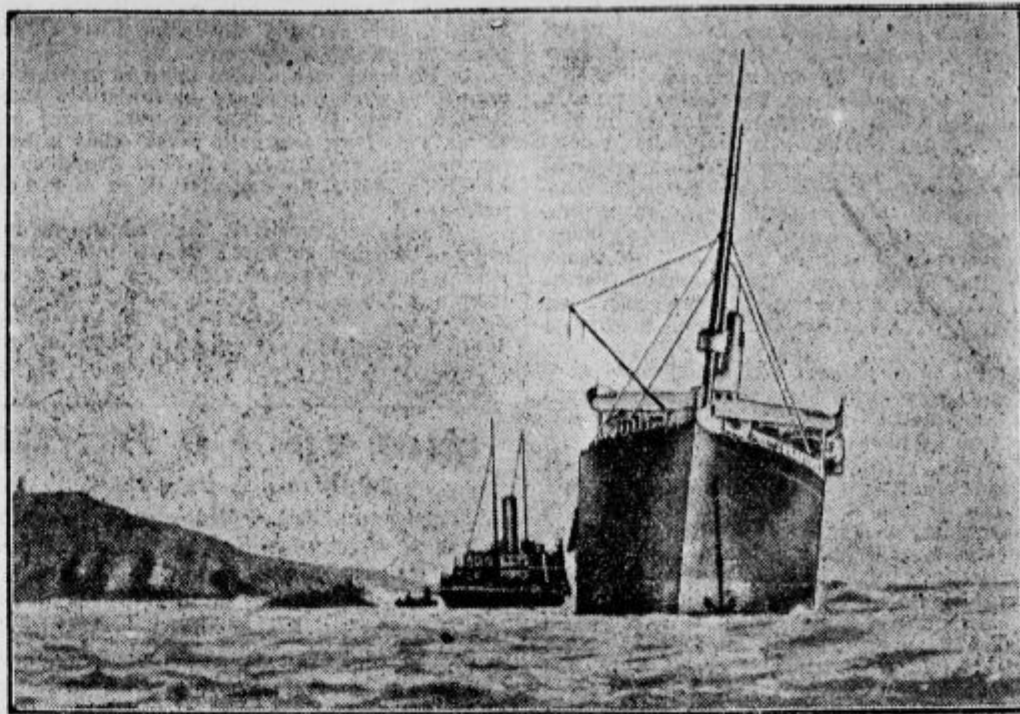

Rumunski parlament, ki bo videl prvo ogromno kmetško večino, izvoljeno na svobodnih volitvah. Nova zbornica šteje 340 poslancev, med temi samo 12 liberalcev.

krsti, da jo spravijo na dno; da začasa povodnji polože krsto v grob, ki je napolnjen z vodo — da ne govorimo o vseh mogočih drugih možnostih, posebno tistih, ki se utegnejo pripetiti mrtvemu po krematorijih in bolniških mrtvašnicah. Vsekakor pa je čisto svojevrsten slučaj, da kdo mrtvega — umori. To se je zgodilo nedavno v Šanghaji. Tam se je pred nekaj tedni poročil kuli Huang Litaye z zelo čednim mladim dekletom. Oba sta bila popolnoma revna; toda on je bil trezen, priden in štedljiv — služil je kruh z riško to je s prevažanjem oseb — oba pa sta bila mlada in zdrava in zato zelo srečna. A to ravno ne bi bila smela. Preteklo je po poroki komaj nekaj tednov, ko je mož opazil svojo ženo v družbi nekega Kitajca, ki je že preje veliko lazil okoli nje. Huang je to odkritje strahovito zadelo. Bolela ga je nezvestoba žene, ki jo je iskreno ljubil, in posebej ga je pekla sramota, ki mu jo je prizadela. Ko je dovršil svoje dnevno delo, je šel Huang domov, da terjaja odgovornost od svoje žene. Našel jo je ležečo na postelji. Začel ji je očitati nezvestobo in jo psovati. Toda ona se za vse to ni zmenila, niti genila se ni. To je Huang razkačilo do skrajnosti; zgrabil je nož in ga do ročaja zadel ženi v prsi. V tem trenutku so prišli sosede in planili nad divjega Huang. Povedali so mu, da je njegovo ženo pred par urami zadel srčna kap, nakar so mrtvo položili na posteljo. Huang se aretirati in sodniki bodo morali sedaj razsojati o umoru, ki pa vendar ni bil umor.

Fakir in časnikar

Pariški časnikar P. Heuze je nedav, izdal knjigo, v kateri trdi, da so vsi fakirji šarlata ni in da na njihovih umetniških ni nič skrivnostnega. Nato ga je pozval fakir Tahra beg na tekmo, da je fakirska umetnost več nego slepilno glumaštvo. Tekma se je vršila minoli teden v Cirque de Paris ob ogromni udeležbi

Parnik »Celtic« na čereh pred Queenstownom je izgubljen. V 20.000 tonskem velikanu stoji voda 10 m visoko. Pričakovati je da bo žito, s katerim je parnik natovorjen in ki se v vodi napenja, ladjo razgnalo.

občinstva. Fakir je začel s tem, da si je zabadal igle v telo in si porinil meč v vrat; pozval je časnikarja, naj sori enako. Po daljšem obotavljanju je časnikar to tudi storil. Ko je pa izvajal fakir nadaljnje umetniške in se dal spraviti v smrti podobno stanje, se je časnikar branil, da bi ga posnemal. V tem trenutku se je dvignil iluzionist Karma in izjavil, da sicer ni fakir, da je pa pripravljen storiti isto, kar Tahra beg. Slekkel je smoking in se podvrnil istim eksperimentom. S tem je Karma dokazal, da so trditve časnikarja Heuze-a pravilne in tako odločil spor v njegov prid.

Prvič pohvaljen. »Danes me je gospod učitelj pohvalil vprico celega razreda.« — »Kaj ti je pa rekel?« — »Rekel je: Vsi ste osli, ti Janek se si pa največji!«

Poldrug milijon frankov vreden niz biservov je izginil na pošiljati iz Londona v Tunis.

Duhovne vaje za poslance. 56 katoliških poslancev ogrskega parlamenta, med njimi zbornični predsednik Tibor Sztivay, je odšlo na skupne duhovne vaje v jezuitskem kolegiju.

Tatvina na »Pressi«. Ob vračanju razstavljenih predmetov v kölnski »Pressi« so opazili, da so izginili dragoceni, nenadomestljivi rokopisi, ki so bili last Gutenbergovega muzeja v Mainzu. Gmotna škoda se ceni na 200.000 mark.

Brezplačno zavarovanje proti nezgodam in požaru je prevzela berlinska »Reichsrundfunkgesellschaft« za vse naročnike radia.

Klotz in Hanau. Bivši francoski finančni minister Klotz je odstopil kot senator. Nahaja se v norišnici, a so ga proglasili za jetnika. Kot sokrivca gospe Hanau so aretirali tudi grofa Courville-a. Ga. Hanau je povedala, da ima v svojem stanovanju v kopalnici spravljene en in pol milijon frankov. Denar so dejansko našli. Kam je skrila svoj dragoceni nakit, pa Hanau-ova noče povedati, češ da je to njena zasebna last.

Skrivno kovalnico denarja so odkrili v berlinskem predmestju Weissensee. Našli so tudi 4000 ponarejenih 50vinarskih novcev. Kovalnico sta imela tovarnarja za vijake in orodje Langer, ki so ju zaprli.

Dinamitni napad na italijansko banko della Cilento v Filadelfiji so izvršili neznani storilci. Zgradba je poškodovana, človeških žrtev ni bilo.

Književne izdaje v Sovjetski Rusiji leta 1929. bodo obsegale 1.240.000.000 tiskanih pol. Od tega odpade največ na učne knjige.

Propagandni štedilni koledar izda za leto 1929. moskovska Glavna hranilnica; koledar bodo brezplačno razdelili vlagateljem.

200letnico knjižnice Ruske naučne akademije v Leningradu so praznovali te dni; knjižnica je ena največjih na svetu in obsega do štiri milijonov zvezkov ter rokopise vseh ruskih klasikov.

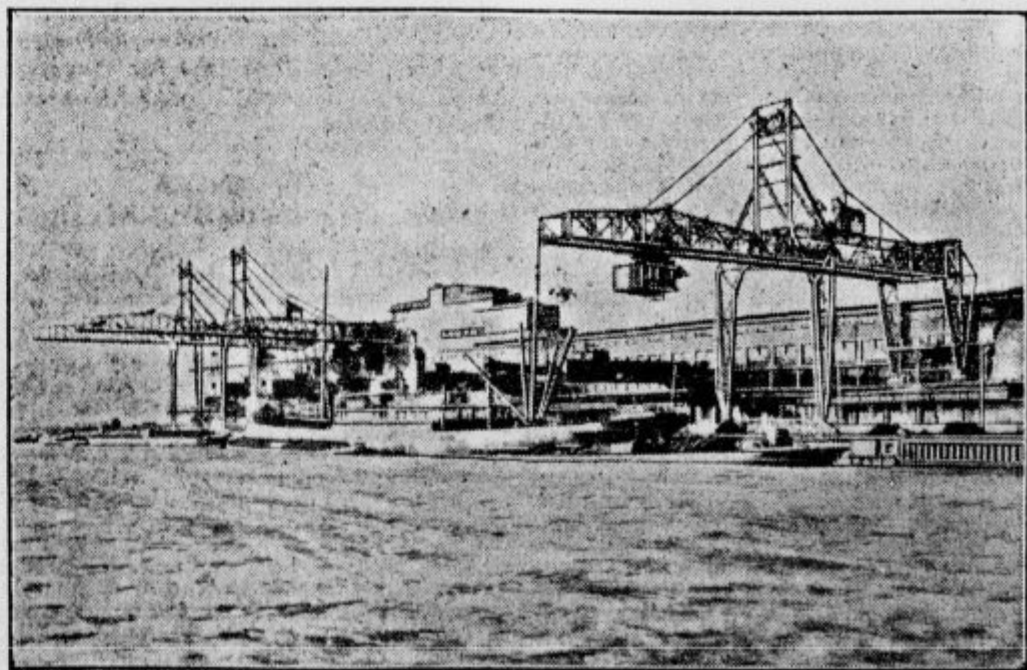
Zločinčevu drugo življenje. V Stettinu so aretirali trgovca z ribami Funk-a. Pokazalo se je, da je to bivši težki zločinec Otto Bornemann, kateri je davno veljal za mrtvega, ker so našli njegove izkazne listine pri nekem utopljenju v Sprevi. Borne se je pod novim imenom v drugo oženil in ima pet otrok.

Mussolini je dovolil 30 telefonistinjam da se poroče, ne da bi morale zapustiti državno službo, kakor zahtevajo predpisi. Tostvarno določbo so odpravili.

Nesreča na žični železnici. V kamenolomu Branzoll na Tirolskem se je na žični železnici zlomil škripec; voz je treščil nizdol, zadel v voz, ki se je dvigal navzgor in ga odtrgal. Trije delavci so bili na mestu mrtvi, eden težko ranjen.

Zaprisega novoizvoljenega mehiškega predsednika Portes Gila. Gil je naslednik Calles-a odnosno umorjenega Obregona in je ob prevzetju vlade prisegel na ustavo. Star je sedaj 38 let ter je že bil guverner in minister. Po krvi je mestic.

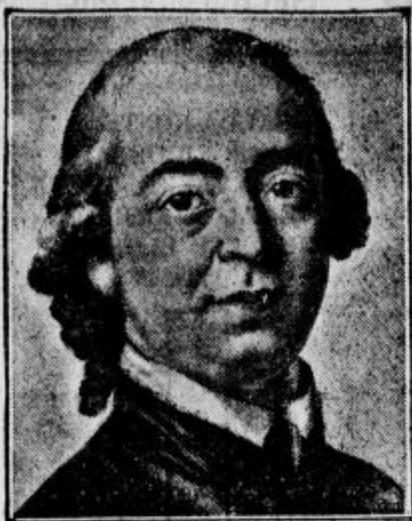

Luko za kati v Bremeu so te dni blagoslovili in izročili prometu. V skladiščih je prostora za 120 tisoč ton kalija.

Za duha in srce

Johann Gottfried v. Herder

Danes, 18. decembra, je minilo 125 let, kar je umrl v mestu Weimar na Nemškem eden izmed največjih mislecev in pisateljev nemških, J. G. Herder. Herder je pa tudi velikansega pomena za kul-

turno zgodovino Slovanov in v nekem posebnem oziru tudi nas Slovencev. V svojem velikem delu »Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit« (1784—1791) je napisal med drugim tudi tisto sloveče četrte poglavje o Slovanih, kjer je stare Slované naslikal kot miroljubne, delavne, visokotične rod. To poglavje je imelo silen vpliv na vse, ki so tedaj začeli preiskovati staro zgodovino Slovanov; na podlagi Herderjeve oznake so pisali o naših dedih Jan Kolár Jos. Šafařík, Sembera. Zlasti Jan Kolár Jos. Šafařík je vsa zgrajena na tej podlagi. Šele v novejšem času so resni slovenski zgodovinarji pokazali, da so bili stari Slovani prav taki kakor vsi drugi narodi v prvih početkih zgodovine: bojoviti, do sovražnikov kruti itd.

L. 1778. je H. izdal zbirko narodnih pesmi raznih ljudstev v nemškem prevodu pod naslovom: »Stimmen der Völker in Liedern«. Tudi to delo je imelo velikanski pomen za slovanstvo: vsled te pobude so začeli tudi Slovani zbirati svoje narodne pesmi. Herderjevo delo je med Slovenci prvi spoznal naš mecen Ziga Zois, ki je potoval v svojih trgovskih poslih po Nemčiji; vrnilsi se domov je neprestano spodbujal V. Vodnika, naj tudi on pesniške v duhu narodne pesmi; od Zois se je navzel navdušenja za slovensko narodno pesem tudi Jernej Kopitar.

V Herderjevi zbirki je bila med drugimi tudi sloveča balada o Hasan-aginici. Kmalu je šla nje slava po vsem svetu. Kopitar je tu prvič začutil lepoto srbske narodne pesmi. Ko je na Dunaju spoznal Vuka Karadžića, ga je nagovoril naj zapiše vse narodne pesmi, kar jih zna. To se je zgodilo. Tako je torej Herder s svojim epohalnim delom res silno vplival na razvoj Slovanstva. Dr. D.

Slovenci v desetletju 1918-28

Zbornik razprav... Uredil dr. Josip Mal. 1928. Subskripcijska cena (do 10. marca) pri založnici (Leonova družba v Ljubljani, Kopitarjeva ul. 6, kolportajni oddelek) za broš. izvod 180 Din. vez. 200 Din (plačljivo tudi v treh obrokih; položnice na razpolago).

Ves oktober in potem še prvi dnevi novembra 1918 — to so bili in ostanejo najlepši dnevi v zgodovini našega naroda. Ziveli smo vsi v nekakni ekstazi. Nobene zle misli ni bilo v naših srcih do nikogar, do nobenega naših sosedov, saj smo že od pomladi 1918 ves čas poslušali lepo godbo o samoodložbi narodov in naši jugozapadni sosedje so zlasti lepo peli o splošni fratellanzii vseh narodov. Kaj čuda, če smo tudi Slovenci vse to verjeli in res videli uresničene vse svoje nade o združitvi Sloveniji in tesni združitvi s Hrvati in Srbi v eni državi, v kateri bo vladala samo bratska ljubezen, ljubezen, ljubezen. Zdelo se nam je, da se je približala za nas res tista »Svetla odkevle«, ki jo je v božični noči gledal naš Simon Gregorčič: Resnice solnce sije zdaj — Ljubezni greje žar — In svet je zopet cveten raj, — In srečna vsaka stvar. — Kmalu (s 6. nov.) pa se je na našo največjo žalost pričelo razočaranje. Kljub temu nismo obupali: vseh deset let smo z mrdlično pridnostjo gradili trdnjavo na skrajni zapadni pravi naši mlade jugoslovanske države. Tisti sen prvih dni — zaenkrat je zginit, a gori imenovana knjiga je ta lepi sen ujela in vtelesila v granitne besede: kdor jo čita, ta lepi sen doživlja zopet in zopet znova in to v vseh lepih člankih, o katerih že do danes — po 14 dnevih, odkar knjigo imamo — pač ne moremo izreči sodbe, kateri je najlepši, kateri najljubši, kateri najaktualnejši. Letos na sveti večer, ko bomo zamišljeni sedeli nad to našo veleknjigo, bomo pač z Gregorčičem še vedno želeli: Sreč, le sanjaj ven in ven. — O sen, ne uniči se! — A pač! Izgini sen kot sen. — Pa daj — vresniči se. — D.

St. Premrl: Bož čne skrivnosti

Produktivni skladatelj, svetnik g. S. Premrl nam je za Božič izdal lepo darilo. Pod gorjnim naslovom je izšlo 16 samospelov za bariton in klavir na besedila mladega »Dom in Svetovca« Vitala Voduška. Zvezek je izšel v samozaložbi, tiskala ga je firma Čemažar in drug, litografiral Dittler.

Pesmi Vitala Voduška so polne naivne lirike, včasih imajo dobro zadet otroški ton, nekatere so v ciklu občutenjsko silnejše od ostalih.

Premrlovi umetnostni in občutenjski smeri zelo dobro pristojata naivna, občutenjska lirika in glasbeno slikanje. V tej smeri zloženi »Štirje dvo-glasni ženski zbori« s klavirjem (1925) so se mahoma prodali in so stalno peti po najbolj izbirnih zborih. Redko komu je v naših racionalističnih časih dano, da bi si bil ohranil toliko otroško religiozno toploto in srcu. »Božične skrivnosti« so občuteno podobno. Premrl je Voduškovu besedilo adekvatno glasbeno opremil in ustvaril redko delo, ki bo gotovo takoj zavojevalo naše izvajalce, v kolikor se ni že iz rokopa plov (zadnji »Zvonov« koncert).

Tekst obravnava Premrl v pevskem delu »Božičnih skrivnosti« čisto na povdajen, deklamatoričen način, zlogovno vezano, klavirska spremljava je večkratljiva drzna harmonična akordika, ki »slika« in ustvarja čustveno ozadje; nobena harmonska oblika ni plitva, nego vsaka je, barvno sila, nositeljica nekega občutja. Formalno gre le parkrat še za večkratljaj strogo pesemsko kompo-

zicijo ABA, večina pesmi je tudi kljub logični moti-tiviki kompozicijski nevezanih.

Marijina pot (8) se mi iz kolorističnih ozirav dopade, Marijino obiskovanje (4) ima močna občutja in efektno slikanje, zdi se mi ena najboljših, najbolj jedrnatih v zvezku. Sveta noč (6) ima posvečeno začetno sliko in ljubko valčkovno uspavan-ko chopinovske barve, krasna je slika snežnik v at 7. Marija v glori (8) ima zadet slovenski ljudski ton — Premrl ne išče slovenstva v % taktih in kadencah v prazne kvinte, on je Slovenec z duhom! Pa pesem je izmed najlepših v zbirki. Resna, refleksivna je Čudeži, posrečeno Jutro z odmevi in sliko veselih pastircv, formalno preprosta, a naivno lepa je Pastirčkova pesem, ki jo spremljava (frule) z enoglasjem podpira. Skrivnosti (12) imajo neroden tekst, pa reši ga je Premrl z glasbeno obleko. Vsaka pesem je formalno samosvoje glasbeno zrno, vse pa preveva neki ljubkonavni, topli religiozni duh in lirčno božično občutje, pristno slovenski sentiment. Zbirka je krasen božični dar, naj bi vsi baritonisti segli po njej in jo pridno izvajali. Naroča se, mislim v knjigarnah in pri avtorju in stale le 25 Din.

Božične skrivnosti najtopleje priporočam. Za glas niso kdove kak sitne in težke, če prodere pevec v ono deklamatorno ekspresijo in se vživi v občutje, bo za mali trud obilo poplačan.

Seržite takoj po teh biserih, še za Božič!

S. V.

VITAL VODUŠEK: PESMI. 1928.

(70 pesmi v 4 delih: Sveti Francišek, Večer, Luč, Božič.)

Broš. 24 Din; vez. 32 Din. Izidejo koncem tedna. Kdor jih hoče dobiti še do božiča, naj jih takoj naroči po dopisnici na naslov: Vital Vodušek, Ljubljana, Dunajska c. 15 (ali pa Semenišče), kjer jih tudi vsak lahko kupi po 20. decembru. Cena v knjigarnah (po božiču) bo morala biti znatno višja.

NAŠA POLITIČNA LITERATURA.

Morda najzanimivejše poglavje v interesantnem II. delu Šukljetojih »Spominov« je bržkone ono, v katerem pisatelj natančno ter na podlagi deloma še nepoznatnih virov razpravlja o nenasrečni pakt narodno-napredne stranke z nemškimi veleposlavitelji. Pri tej priliki se tudi pojasni, kako je eden duševnih očetov nenaravne te zveze, deželni predsednik baron Hein, bil prišel v našo deželo.

Šukljetoja knjiga izide neposredno pred novim letom. Se enkrat jo živo priporočamo čitateljem našemu občinstvu.

VJESNIK ZA ARHEOLOGIJU I HISTORIJU DALMATINSKU.

Od Fr. Bulića i M. Abramčevića. Split, Narodna tiskarna, 1926-27.

Pred nami je 49 letnik »Vjesnika«, ki mu je bilo prej ime »Bullettino d'archeologia e storia dalmata«, obsegajoč 322 strani, 4 tablice ter 26 slik med besedilom. Znanstvena publikacija, za katere resnost jamčita izdajatelj. Tudi krog so-trudnikov kaže odlična imena. Vsebinska je bogata in pestra.

Na čelu je študija »Der Balkan im Lichte der Forschung über bildende Kunst«, ki je imela namen, da pride med strokovni svet kot predavanja na bizantinsko-kongresu v Beogradu (1. 1927.). Avtor, prof. Jos. Strzygowski z Dunaja, jo podaja v izpolnjeni obliki. Zarisa je kar ves načrt za izdelovanje umetnostne zgodovine na Balkanu in kaže na razne vire in vplive, ki so mogli tu sodelovati. Ta spis je umetna gradba, ki opozarja na skrite in oddaljene čimtelje, katerim je posvečati pozornost, da so sklepi pravilnejši. Prof. L. Katič brani avtentičnost dveh darilnih listin kralja Zvonimira iz 1. 1078. in Stjepana II. z 1. 1089. Dodan je zemljevid vse splitske okolice, kjer leži podarjena zemlja. — Dr. Ivo Rubčić tolmači krajevna imena otoka Solte. — Dr. Fr. Bulić poroča o najdbah v Promaji in delu Baškevode; med temi je mešnik iz 5.—6. stoletja po Kr. s križem in okrajsanem napisom, ki ga razrešuje. — Kurt Regling poroča o rimskem novcu (sestercu), ki nosi napis: »Exercitus Delmaticus« — edini slučaj, ki je dosedaj znan. — Don Krsto Stojić, veroučitelj v Šibeniku priobči 102 napisa iz tega mesta, ki jih je prepisal s hiš, nagrobnikov itd. Gradivo se razpodeljuje na dobo od 1. 1308. do 1. 1926., 29 izmed njih ni moč datirati. Zelo koristno — in pri nas posnemana vredno — delo — Max Schneider iz Berlina poroča o prekopavanju špilje »Grabčeva pečinac«, ki je je izvršil na hitro roko in narekuje dokaj kategorično, da se morajo dalmatinske špilje prekopati. Mož je pač mlad in — iz Berlina. — Dr. Fr. Bulić prispeva sedem nadaljnjih beležk in razprav. 1. O figuri egipč. boga Besa, 2. Ugotovitev, da je čitati le deloma ohranjeni napis »T RIV« na steni oratorija v solinskem amfiteatru »ASTRIVS« (to je ime solinskega mučenika); 3. primerja merila te stavbe z drugimi važnimi amfiteatri; 4. poroča o prazgodovinskih bronastih in rimskih predmetih v okolici vasi Marine pri Trogiru; 5. o prazgodovinskih bronastih najdeninah na Trceli pri Vranjici; 6. o židovskih spomenikih rimske Dalmacije in na hebrejskem pokopališču v Solinu, osobito o leščerbah s svetilniki na 7. luči; 7. priobči po aktih drž. arhiva v Zadru vrsto oskrbnikov in drugih funkcionarjev od 1. 1409. do 1797. — Mihovil Abramčević, sedanjí direktor arheološkega muzeja v Splitu prispeva dve arheološki razpravi: 1. Žigovi na opekama i amforama iz Naronec in 2. »O novim miljkazima i rimskim cestama Dalmacije«, oboje ilustrirano. (Poslednja razprava je bila že pred tiskana v »Starinarju«, letn. 1926-27.) Ta del zaključuje bibliografija o arheologiji, zgodovini in umetnosti zgodovini Dalmacije (za leti 1926.—27.). Izmed Slovencev so omenjeni: prof. Grivec, prof. M. Kos, Matej Sternen in dr. Melita Pivec. — Kot priloge sledi obmrtnica po arheologu Alfredu pl Doma-szewskem (1856—1927) in epigrafsko kazalo. — V prilogi razpravlja Pavel Butorac o Boki Kotorski od najstarejših časov do Nemanjičev. — Kot sklepno točko priobči dr. Fr. Bulić pesem: »Uzdasi i plač starca Milovanca«, o razsulu Solina. — Knjiga je za našo celokupno državo znanstvenega pomena. Mantuani.

Spori

Inž. Thorleif Tunold Hanssen, znani norveški sportnik in lanskoletni olimpijski trener naše zimske vrste, je prišel v Ljubljano, da prevzame tudi v letošnjem letu trening naših smučarjev, predvsem v smučskih skokih. G. inž. Hanssen nas prosi, da sporočimo vsem smučarjem njegove iskrene pozdrave. Kakor znano, začne trening v smučskih skokih na skakalnici v Kranjski gori že o božiču, drugi tečaj bo v Mojstrani, naslednji v Bohinju, nato pa na Pohorju. Udeležba na tečajih je brezplačna, dovoljena pa je le članom sportnih društev, ki so vključeni v Zvezi. Prijave sprejema JZSS v Ljubljani. Hanssenu želimo prav prijetno bivanje v naših Alpah in obilo uspeha!

Službene objave JSH in zenskih sportov (Iz seje u. o. z dne 12. dec. 1928.) Izredna glavna skupščina ZHP se prelaga na nedoločen čas. Za razčiščenje razmer v ZHP-u se v zmislu sklepa zadnje redne glavne skupščine imenuje anketni odbor, ki ima svoje posle dokončati do 1. januarja 1929. V ta anketni odbor se imenujejo gg. Dramičanin, Kern in Baltesar. Tajnik II se poveri z vodstvom sejnih zapisnikov. — Tajnik.

Badjuorov smučski tečaj se bo vršil od 25. dec. t. l. do 1. ali 3. jan. 1929. Točen program bo objavljen po časopisu dne 22. in 23. t. m.

VIKTORIJA (Zagreb) : ILIRIJA 2 : 2 (1 : 0)

Moštvi sta nastopili v popolni postavi k prijateljski tekmi, ki je veljala kot nekaj revanš za gostovanje Ilirije v Zagrebu. Sama igra je zelo trpela radi izredno slabega terena. Do skrajnosti razkvašen, blaten teren je zmrnil, da je igrišče izgledalo skoro kakor razorana njiva. Tu je iskati tudi največ vzroka obojestranski slabi igri. Vendar je pa slab teren tehnično boljsemu moštvu Viktorije bolj prijel. V točnem dodavanju žoge, efektni igri z glavo, so domačine prekašali. Tudi pokrivanje in start na žogo je bil veliko boljši kot pri Iliriji, kjer je vedno žoga ostala Viktoriji. Od igralcev nam je najbolj ugaljal desni branilec, ki je igral sicer malo ostro, rešil pa s tem več sigurnih golov z nog Doberleja kakor tudi Šiške. V krilih sta bila boljša stranska od srednjega, precej ostro je pa igral desni krilec. Napad se je odlikoval po igri z glavo in kratkimi pasovi. Voda vseh akcij je izborna leva zveza. Pri Iliriji se je igralo samo na odzvem žoge in pa na skoz, kar se pa radi slabega terena ni obneslo. Cel napad je igral povprečno, zelo len je bil zopet enkrat Šiška. Na niti eno žogo ni startal in vsled svoje mehke igre, ki mu nikakor ne pristaja, je zamudil lepe prilike, zlasti v prvem polčasu. Specialist Nace na levem krilu se ne bo obnesel, če se je videlo v tej igri, ko je bil rezultat takoj boljši, čim je prodorni Doberle prišel na krilo. V krilski vrsti je pa Zupančič na svojem starem mestu pokazal, kaj zna, in zaigral kot že daj časa nismo videli. Slabši je bil desni krilec, vendar je pa izpolnil svoje nalogo. Dekleva je bil slab in je žogo brez pomisleka oddajal. Obramba je zadovoljila, vendar gre en gol na njen račun. Prva polovica je

nudila odprto igro vendar so gostje vodili z 1 : 0, v drugi je Ilirija prevzela inicijativo odločno v svoje roke, dosegla po Doberleju izenačenje in vodstvo. Tu je pa igra popustila, žoga se je snabijala brez smisla iz nenadnega prodora so pa gostje po levem krilu dosegli izenačenje. Igra je vodil g. Abčan precej slabo in predvsem okodoval domače moštvo. Ne razumemo, zakaj ni izključil desnega krilca.

ZELEZNICAR (Maribor) : PRIMORJE 5 : 4 (1 : 3).

Zelezničarji so nastopili kompletni, Primorje pa brez najboljših opor Svetica in Jančigaja. Krilska vrsta Pišek, Slamič, Zemljak je opravila ogromno delo, morala pa je v drugem polčasu kloniti, ker ni zmogla igrati za sebe in še za branilce. Napad v katerem je zopet nastopil Erman, je igral zelo raztrgano, v drugem polčasu pa brez vsakega smisla. Veliko premalo se je uporabljalo desnega krila Jug. Hasl je bil v obrambi zopet oster. Slamič in Camernik sta se poslužila v obilni meri svojih govorniških zmognosti, potem ko je bil položaj ugodnejši za goste. Igra prvega polčasa je kazala, da bodo Zelezničarji odšli precej poraženi domov. Pokazali so se pa v najboljši luči.

ZAGREB:

ZNP je naredil za zvezo blagajno tekme Hašk : Zelezničarji in pa Gradjanski : Concordia. Pravilno sta pa pojmovala svojo dolžnost samo dva kluba, Zelezničarji in pa Concordia. Hašk in Gradjanski sta pa nastopila z več rezervami. Hašk : Zelezničarji so po dokaj slabi in nezanimivi igri dosegli neodločen rezultat 3 : 3. Igra Gradjanski : Concordia je bila v prvem polčasu prekinjena brez rezultata, po krivdi Gradjanskega. Branilec Gmajnički, znan po svoji ostrigi igri je na nedovoljen način podrl Praunspergerja. Sodnik ga je izključil, vendar ni hotel zapustiti igrišča, vsled česar je g. Arlavi igro odžvižgal.

BELGRAD:

Zadnje prvenstvene in prve v snegu odigrane tekme so prinesle v splošno presenečenje nepričakovano velike za Beograd rekordne zmage vodečih klubov. — B. S. K.:Jedinstvo 16:0. Jedinstvo je popolnoma odpovedalo in se je B. S. K. naravno igral. — Jugoslavija:Obilič 11:1. Jugoslavija je predvedla igro, kakor že dolgo ne. Lastni gol je Obilič dosegel iz dvomjive 11 metrovke.

NOVI SAD.

Radnički:Sand 4:1. Radnički klub je predvedel lepo in koristno igro in je poraz prvaka Subotške podzveze popolnoma upravičen.

SARAJEVO.

Slavija: Hajduk 2:2. Prvenstvena tekma odigrana v snegu ni prinesla favoritu Slaviji pričakovane zmage.

Turistika

»Jugoslovanski Turizam«. Izšla je decembrska številka, ki ima jako bogato in poučno vsebino. — »Jugoslovanski Turizam« izhaja v Splitu.

Radio

BOŽIČ V RADIU.

Ze kakih štirinajst dni prinašajo inozemske postaje deloma precej obsežne božične programe. Drame, pravljice, petje, cerkvena glasba, oratoriji, opere svetovnoizvorne vsebine ustvarjajo amaterjem lepo božično razpoloženje.

Tudi naša postaja ne zaostaja za inozemskimi. Ze v nedeljo je prof. Adamič s svojim zborom pel pozabljene božične pesmi, povečini goriške, nekaj iz Kokošarjeve zbirke. In da se ne bi pozabile, je poskrbel g. Adamič, za kar mu moramo biti hvaležni. In čestitati moramo otemenemu njemu in njegovim pevkom. Se mnogo takih sporedov! — V petek poje božične solospesve g. Joža Likovič. Prihodnje nedeljo bo cerkveni zbor stolne cerkve v Ljubljani pod vodstvom prof. Premrla pel novejšo slovenske božične cerkvene pesmi.

Glavni božični spored pa je prihranjen za sveti večer in božični praznik. Ze popoldne 24. decembra bo radio teka pripovedovala božične pravljice. Zvečer oddaja postaja zdržema od 1/2 8. do preko polnoči. Na sporedu je svetovno znomenje (zvonovi šentpeterske cerkve v Ljubljani), predavanje o božičnih šegah in navadah, koncert orkestra, haria in violina, angleški rog in klavir. Stare slovenske speve proizvajajo šentpeterski cerkveni zbor. Posebnost bodo na ta večer plošče, ki jih je pred kratkim dobila postaja iz Amerike in ki vsebujejo praznovanje božiča med našimi izseljenci v Ameriki.

Tudi na božič bo prevladovala religiozna glasba, božična pesem in božična pravljica igra (Peterčkove poslednje sanje). Slovensko Stelanovanje pa bomo doživeli na tržiskem večeru, ki bo obsegal fantovsko petje ter stare šege in običje Tržičanov.

Na ta način mislimo, da si je postaja na lep in slovenski psihi primeren način posrečeno določila božični program. Tudi novotletni naj bo tako pester, a slovensko originalen obenem.

Programi Radio-Ljubljana

Torek, 18. dec.: 12.30 Reproduciranja glasba in borzna poročila. 17. Radio-orkester. 18. Moja pot po Afriki, predava Božo Jakac. 19. Nemščina, poučuje ga dr. Pišarnik. 19.30 Kemija vsakdanjega življenja, predava prof. Pengov. 20. Sodnik Zalamejski, predstava. 21.30 Radio-orkester. 22. Poročila.

Med današnjim predavanjem g. Jakaca se bodo predvajale gramofonske plošče, ki jih je g. predavatelj prinesel s seboj s svojega potovanja po Afriki. Sreda, 19. dec.: 12.30 Reproduciranja glasba in borzna poročila. 13.30 Po Sijamu, I. del, predava ing. Lupa. 18.30 Pravljice, pripoveduje pisatelj Milčinski. 19. Srbohrvaščina, poučuje prof. Mazovec. 19.30 Pomen antike za razvoj evropske kulture, predava prof. dr. Bradac. 20. Po Sijamu, II. del, predava ing. Lupa. 20.30 Vijoliński večer g. Sancia. 1. Fr. Schubert: Sonatina za gosli in klavir, op. 137 št. 3; 2. J. Suk: Dumsky; 3. Chaminade: Serenada; 4. Dvorak-Kreisler: Slovanski ples št. 2; 5. Gounod-Bach: Ave Marija (Meditacija); 6. N. Zsolt: Kačji pastir (Libellules); 7. Sarasate: Zapateado (španski ples). Nato Radio-orkester. 22. Poročila.

Drugi programi

Torek, 18. decembra.

Zagreb: 17.30 Kavarniška glasba. — 20 Iz pozabljenih operet. — Praga: 16.30 Popoldanski koncert. — 19 Slovaške pesmi. — 20 Schubertov večer v Smetanovi dvorani. — 21 Božična epizoda. Varšava: 18 Popoldanski koncert. — 19.20 opera. — Kato-vice: 17.30 Pojska zgodovina. — 18 Popoldanski koncert iz Varšave. — 19 Opera. — Dunaj: 11 Kvar-tet Silving. — 16 Popoldanski koncert. — 18 Preda-vanja. — 21 Veselogra. — Nato orkester. — Buda-pest: 15.30 Pravljice. — 17.15 Ciganska godba. — 19.30 Prenos iz kraljeve opere. Nato jazz. — Tou-louse: 13.45 Trio in kvartet. 21.30 Plesna glasba. — 22 Orkester. — 22.30 Faustova poguba, legenda. — Berlin: 16.30 Lahka glasba. — 18.30 Predavanja. —

20 Salonski orkester. — 21 Recitacije. — Leipzig: 16.30 Kitara. — 18.05 Nasveti za dame. — 20 Oratorij Kristusovo rojstvo. — 21.30 Recitacije. — 22.15 Ples. — München: 14.45 Za dame. — 16.30 Lahka glasba. — 18. Koncert. — 19.20 Opera. — Stuttgart: 15.45 Spored za dame. — 18.45 Predavanja. — 20 Prenos iz Siglejeve dvorane. Nato orkester. — Bern: 17 Orkester. — 20 Klavir. — 20.35 Oratorij »Kralj David«. — Milan: 12.30 Kvartet. — 17.20 Otroško petje. — 20.30 Koncert. — 23 Jazz. — Rim: 13 Trio. — 17.30 Koncert. — 18.40 Predavanja. 20.45 Opera.

Rabite Tungstram barium-elektronke

Naznanila

Ljubljansko gledališče

DRAMA:

Začetek ob 20.

Torek, 18. decembra, zaprto.
Sreda, 19. decembra: »Ukročena trmoglavka«. Premierski abonma.
Četrtek, 20. decembra ob 15: »Romeo in Julijac«. Dijska predstava pri nižjih cenah. Izven.
Petek, 21. decembra: Zaprto.

OPERA:

Začetek ob pol 20.

Torek, 18. decembra: Aida. Gostuje Marij Simenc. Izven.
Sreda, 19. decembra: Zaprto.
Četrtek, 20. decembra: »Lepa Vida«. Red b.
Petek, 21. decembra: Zaprto.

Marij Simenc. Danes gostuje v ljubljanski operi v vlogi Radamesa g. Marij Simenc. Gospod Simenc je danes brez dvoma eden najboljših slovenskih umetnikov-pevcev tenoristov, ki uživa po vsej naši državi največji sloves. Danes je g. Simenc član belgrajske opere, kjer poje prve tenorske partije. Kot pevec, ki je prav za prav prve svoje korake v veliki umetniški svet uveljavil tako rekoč na našem odru, saj je bil tu njegov razvojni najmarkantnejši, ga iskreno pozdravljamo ob njegovem gostovanju na ljubljanskem odru ter želimo, da bi ga tekom sezone pogostokrat čuli v raznih partijah, ki jih mojstersko izvaja.

Mariborsko gledališče

Torek, 18. decembra, ob 20. uri: »Dover-Calais«. Ab. B. Premijera.
Sreda, 19. decembra, ob 20. uri: »Dover-Calais«. Ab. C.
Četrtek, 20. decembra, ob 20. uri: (»Der Dorflpa-rens«. Gostovanje »Tegernseer«.)
Petek, 21. decembra, ob 20. uri: (»Der Geigen-macher von Mitterwald«. Gostovanje »Tegern-seer«.)

Cerkveni vestnik

Glasnik presv. Sreca Jezusovega, glasilo Apo-stolske molitve za slovenske kraje in župnice presv. Sreca. Prvakar je izšla prva številka Glas-nika za 1. 1929 v zopet nekoliko povečanem ob-segu, z bogato vsebino in zanimivimi slikami. Nek-danji jezuitski kolegij Maria Laach (sedaj benedik-tinska opatinja) je dovolil Glasniku ponatisniti več lepih slik, ki jih bo prinašal prihodnje leto. Janu-arska številka ima še krasno umetniško sliko (iz-delano v istem samostanu), ki jo lahko denete v okvir, in kolekar za 1. 1929 v dveh barvah. Kdor še ni naročen na Glasnik, naj za naroči čimprej. Celoletna naročnina znaša samo 15 Din. Naroča-se pri Upravi Glasnika presv. Sreca Jezusovega, Ljubljana, Zrinjskega cesta 9.

Chic Parizianke rabite
Cendre de rose
all Rose Corall
Bourjois-Paris

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par ali prostor drobne vrstice 150 Din. Najmanjši znesek 5 Din. Oglasi nad 9 vrstic se računajo višje. Za oglaševanje strogo trgovskega in reklamnega značaja vsaka vrstica 2 Din.

Najmanjši znesek 10 Din. Pristojbina za šifro 2 Din. Vsak oglas treba plačati pri naročilu. Na pismena vprašanja odgovarjamo le, če je priložena znamka. Ček račun Ljubljana 10349. Tel. št. 23-28.

Službodobne

Služkinja
Rabim služkinjo, pošteno in vestno, ki zna kuhati in ki je dobra gospodinja. Starost od 30 do 40 let. Z daljšimi službami imajo prednost. Plača postranska stvar. Nastop z novim letom. - Ponudbe na: Terezija Potočnik, učiti v Štorah pri Celju.

Samostojni mizar
se išče za takojšnji nastop; služba stalna, starija moč. Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 12.360.

Uradnico
ki bi vložila v visoko rentabilno podjetje znesek od 30.000 Din dalje, sprejememo. Kana in stanovanje v hiši. Eventuel, nobi lahko v hiši tudi celo stanovanje 2 do 3 sob s kuhinjo. Ponudbe na upravo pod Strojepiska.

Korespondenta
s popolnim znanjem slovenske, nemške, strojepiska in slovenske in nem. stenografije, sprejememo. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod šifro »Perfekten«.

Dežle
boljše, zdravo, išče družina zdravnik na Rabu. Dopoldne bi kuhala, popoldne se pa ukvarjala s štiriletnim fantkom. Ponudbe na: Marčič, Ljubljana, Zrinjskega ces. 6/1.

Mladenič
kmečki, pošten, vojašine prost, išče primerne službe (služe, raznašalca pisem i. dr.). Ponudbe na: Mar. dr., Žiri.

Službe iskejo

Absolvent
5, realke, z znanjem slovenske, srbohrv., nemške in italijanske, delno francoščine, vešč pisarničkih del in lesne kupčije, išče primerne službe, tudi na deželi. Cenj. ponudbe na upravo Slovenca pod »Zanesljiv« št. 12.392.

GREŠITE MNOGO

Če ne čitate redno SLOVENCA

Denar

Vstopim
s 100 do 200.000 Din v dobro idočo trgov. podjetje. Le resne ponudbe na upravo Slovenca pod »Gotovina«.

Stanovanja

Stanovanje
dveh sob s kopalnico, pritliklinami ter električno in plinsko napeljavo išče mirna, samostojna oseba. - Ponudbe upravi Slovenca pod št. 12.347.

Stanovanje

oddam v vili blizu Tivoli. Takojšnja vselitev mogoča. Počij posojilo ali daljša najemina. Naslov v upravi pod št. 12.382.

Opremljena soba

lepa, z električno razsvetljavo in parketom na Miklošičevi cesti, se odda solidnemu gospodu pri krščan. družini. - Naslov se izve v upravi »Slov.« pod št. 12.244.

Vnajem

Odda se v najem
v Spodnji Šiški poslopje, obstoječe iz: velika skladišča, klet, hlev, odprto veliko šupo in dvoriščem, pripravno za vsako tovarniško ali drugo podjetje, skupno ali posamezno. - Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Skladišča štev. 12.407«.

Posvetva

Gostilna
dobro znana, posvetva, celo gospodarsko poslopje, pri Mariboru, se prodaja takoj. Javijo se naj samo resni kupci. Naslov pove uprava »Slovenca«, Maribor.

Tovarna za izdelovanje likerjev, dozeritnih vin in sirupov

JAKOB PERHAVEC

Na drobno **MARIBOR** Na debelo

Gospodsk. 19

Pristna silvovka, brinjevec, droževka, trojnovce, rum, konjak, vse vrste likerjev

Objave

Svarilo!

Podpisano društvo opozarja, da Lorčar Ivan ali kdo drugi ni upravičen prodajati čaj, milo in drugo pod pretežno »V prid slepim«. Prosimo, da se morebitni slučajji javijo nam in policiji. - Podporno društvo slepih.

Glasba

Gramofon

Velik gramofon s 16 ploščami napredaj. - Naslov v upravi Slov. št. 12.249.

Kupimo

Dve traversi

5 m dolgi, premer 14 cm, kupim. Ponudbe z navedbo cene na upravo pod št. 12.254.

Prodamo

Koks

sub. 80 Din (100 kg) vedno na zalogi. - Mestna plinarica.

Pisalna miza

hrastova, popolnoma nova, se prodaja. Naslov na upravo lista pod 12.359.

Orehe

štajerske, odda po najnižji ceni Peter Ščina, Sevnica ob Savi.

Domač med

zdravilni, cvetlični in ajdov, razpošiljam 5 kg 110 Din franko. F. Markelj, Čebelarstvo, Vrhnika.

Elektromotor

(110 voltov, 1/2 HP). Še nerabljen, kino-aparat (laterna magica), z več filmi in diapozitivi, napredaj. Naslov v upravi »Slovenca« št. 12.401.

Apnena jajca

prodaja, dokler seže zaloga, po Din 1.30 komad, od zaloge v Poljčanah - Ekspert, družba Matheis, Suppanz in drug, Maribor, Cvetlična ulica št. 18 - Najmanjša množina, ki se razpošilja, je en zaboj s 1440 kom. Razpošilja se blago po povzetju ali pa proti predplačilu računске vrednosti.

Dražba

1 sesalke, 1 velike posode za petrolej ter raznih drugih predmetov, ki spadajo v konkurzno imovino Josipa Satrana, se bo vršila 21. decembra 1928 ob 14 na Počarjevem trgu v pritličju semeniškega poslopja.

Proda se

ugodno dobro ohranjen, majhen, zaprt paviljon. Cena nizka. Vpraša se: M. Z., Gosposvetska 10.

Izprodaja

se prične jutri v ponedeljek šestih partij damskih in moških čevljev s 40 do 50% popustom. Popolna izprodaja damskih usnatih torbic za polovično ceno. VOIKA, Krcakov trg 10, Ljubljana.

Obrt

V Mariboru!

je najugodnejši nakup galanterije, drobnarij, parfumerije, papirja, čevlji potrebščin, pletenin, motov, vrvarskih izdelkov, baterij itd., na drobno in na debelo - pri Drago Rosina, Vetrinjska ulica 26.

Novosti!

Dveletno jamstvo ZA BOŽIČ

samo 150 Din

patentno polnilno pero Everdry s takoj sušecim črnilom. Dopisnica zadostuje na zastopnika: G. Berežika, Bled. Pošlje po povzetju!

Puhasto perje

kg 38 Din. razpošiljam po povzetju najmanj 5 kg. Izkoristite priliko. dokler zaloga traja. Imamo tudi belj puh kg 300 Din L. Brozović, kem čistona perja. Zagreb. Ilica 92.

Stalna umetniška

razstava slik. Velika izbira okvirjev. - A. Kos, Ljubljana, Mestni trg 25.

Patent divani

v modernih vzorcih pliša, otomane od 550-850 Din priznana najsolidnejše kupite pri Rudolfu Sever, tapetništvo, Marijin trg 2.

Perje

vsako množino, čisteno, neizčisto, nečehano - kokošje, purje, račje in gosje - prodaja trdka E. Vajda, Čakovce, Medjimurje.

Moške boks čevlje

po 180 Din, prodaja Janko Kos, Ljubljana, »Stan in dom«.

Naročajte »Slovenca«!

Micko Pišlar

ki je 16. decembra bogudvano umrla, dopolnivi 65 let. Pogreb bo izpred hišnice (Vidovdanska cesta) danes, v torek (18. t. m.) ob pol 4 popoldne.

Brat, sestra, sorodniki rajnice

in dr. A. Levičnik.

Pospšil Josip

kleparski mojster

preminul. Pogreb pokojnega se vrši v torek 18. decembra t. l. ob 14.30 iz hiše žalosti s Sela na pokopališče k Sv. Križu. Bodi mu ohranjen blag spomin!

V Ljubljani, 17. decembra 1928.

ZADRUŽNI ODBOR.

Razno

Dr. G. PICCOLI, lekarnar v Ljubljani priporoča pri zaprtju in drugih težko ah želodca svojo preizkušeno

Zelodčno tinkturo

KUHANO MASLO

na veliko in malo, rozine, moko in vso špecerijo za Božič kupiš najbolje pri trvdki Iv. Kralj, Ljubljana, Stari trg 30.

Oves in koruzo

upite na cene pri trvdki A. VOLK, LJUBLJANA

Resljeva cesta 24.

Veletrogovina z žito

Vsakovrstno

Zlato kovanje

po najvišjih cenah. CERNE, juvelir Ljubljana

Woltova ulica št. 3.

Najboljši liker za želodec je

Zdravnik zelodca

ki krepi in zdravi želodec

10 % popusta

za Božič in za Novo leto

pri znani trvdki

Gričar & Mejač

katera se je izselila iz Prešernove ulice in se sedaj nahaja samo

Šelenburgovi ulici 3

SALDA-KONTE

STRACE - JOURNALE

SOLSKE ZVEZKE - MAPE

ODJEMALNE KNJIZICE

RISALNE BLOKE

ITD.

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH

KNJIGOVEZNICA

K. T. D.

V LJUBLJANI

KOPITARJEVA ULICA 6

IL NADSTROPJE

1906 R.G.A. TRAPEZ

Rusko-švedske galoše in snežni čevlji

TRAPEZ

so nenadkriljivi

Potrjim srcem naznanjamo žalostno

vest, da je naš predobri soprog in oče, gospod

Josip Pospšil

kleparski mojster

dne 16. decembra 1928 ob pol 4 popoldne, previden s tolažili sv. vere, bogudvano preminul.

Pogreb se bo vršil dne 18. decembra 1928 ob pol 3 popoldne na pokopališču k Sv. Križu.

Selo pri Ljubljani, 17. dec. 1928.

IVANA, soproga. - STANKO, sin - in ostali sorodniki.

Pogrebni zavod Iv. Gajšek.

Sir Arthur Conan Doyle:

Izgubljeni svet

(The lost world.)

Roman.

Izročam uredništvu poročilo o dogodkih, ki tvorijo uvod k enemu izmed najpomembnejših znanstvenih potovanj v svetovni zgodovini. Na ta način se ohrani — če mi ne bo sojeno povrniti se na Angleško — vsaj spomin na okoliščine, pod katerimi je nastal ta načrt. Pišem te zadnje vrstice v salonu parnika »Franciska«, da jih bo izročil pilot Mr. Mc Ardle. Dovolite, da vam predočim, preden zaprem svojo beležnico, še zadnjo sliko, zadnje vtise, ki jih odnašam iz stare domovine. Imamo vlažno, megleno jutro, kakor je po navadi vedno pozne pomladi; droben, mrzel dežek prši. Tri, v nepremotljivosti, od vlage lesketajoče plašče zavite poslave korakajo po nabrežju in stopijo po mostiču na velik oceanski parnik, s katerega vihra plava zastava, odhodno znamenje. Pred njimi poriva nosač enokolnico, ki je do vrha natovljena s kovčgi, čulami in v prevleke zaviti puškami. Profesor Summerlee, kuh, potr, star gospod, dviga počasi noge in koraka s povešeno glavo, kot da bi se sam sebi globoko smilil. Lord John Roxton se bliža s trdnimi koraki, njegov suhi, živahni obraz se kar sveti med lovskim klobukom in okoli vratu ovito ruto. Jaz sem prav vesel, da sem že prestal razburljivo potne priprave in težko slovo; mislim celo, da se mi to tudi po zunanosti pozna. Nenadno, v trenutku, ko hočemo po

* Pilot je vodnik, ki ladjo pelje v pristanišče ali ven, v odprto morje.

mostiču odkorakati na ladjo, slišimo zadaj neko kričanje. To je profesor Challenger, ki nam je obljubil, da se še bomo videli pred odhodom. Kakor vedno jezljiv, leti z zardelim obrazom in sopihajoč za nami. »Ne, hvala« reče, »najrajši sploh ne grem na ladjo. To, kar vam imam povedati, opravih lahko takoj in kar tu! Nikar si ne domišljajte, prosim, da vam moram na katerikoli način biti hvaležen, ko odhajate na to pot. Povedati vam moram, da me to prav nič ne zanima in da mi niti v glavo ne pade, da bi vam zato karkoli dolgoval. Resnica ostane vedno resnica, in na njej nič ne izpremenijo vsa vaša poročila. Čeprav lahko izzovejo razburjenje ali obudijo radovednost večjega števila brezpomembnih zasopnikov množice. Moja navodila s potrebnimi pojasnili in podatki o poti se na a'ajo v tem zapečatenem zavitku. I a'ko ga odprete, kadar pridete v mesto ob Amazonki, ki se mu pravi Manaoa, a tega ne smete storiti preden ne napočij zunaj označeni dan in ura. Upam, da sem se popolnoma jasno izrazil? Upam tudi, da boste strogo varovali pogoje, ki sem jih stavil, in se v tem oziru zanašam na vašo častno besedo. Ne, gospod Malone, sploh ne mislim, da bi vam s'avil katerekoli omejitve glede vaših poročil, če že ima vaš dnevnik nalogo, ugotoviti dotična dejstva. Zahtevam samo, da ne pišete ničesar, kar ni v zvezi z vašo posebno nalogo, in da sploh ničesar ne objavite pred svojim povratkom. Zbogom, sir! Nekoliko ste omejiteli moje mnenje o zoprnem poklicu, katerega ste si žalibog izbrali. Zbogom, lord John! Znanost je sicer za vas, v kolikor sem razumel, samo zaprta knjiga, a si vendar lahko čestitate k loviščem, ki čakajo na vas. Nedvomno boste dobili priliko, poročati v lovskem listu »Field«, kako ste počili kateregakoli velikanskega dimorfodona. Pa še vi zbogom, profesor Summerlee. Če ste še zmogni uvideti lastne pogreške, dasi temu ne verujem

posebno, odkrito povedano, povrnili se boste vsekakor v London kot pametnejši mož.

Zasukal se je potem na petah in trenutek pozneje, ko sem dospel na krov, sem že videl, da naglo stopica v daljavi njegova mala, čokata posava proti london-skemu vlaku. Mi pa, mi že plovemo po kanalu. Zadnji zvonček naznanja, da že moramo izročiti pošto in pilot se poslovil od nas. Mi pa plovemo »po stari poti in vedno naprej«. Bog naj blagoslovi vse, ki jih zapuščamo, in nam pošlje srečen povratek!

Sedmo poglavje.

Jutri se pogledimo v nepoznano.

Nočem dolgočasiti onih, katerim pride morebiti pred oči to poročilo, s popisom našega razkošnega potovanja na parniku Booth-line, pa tudi nočem razpravljati o našem enotedenskem bivanju v Fari (omeniti moram samo veliko ljubeznivost plovilbe Pereira da Pinta Compagny, ki nam je šla na roko pri nabavi potrebne opreme). Samo na kratko hočem tudi poročati o naši vožnji po reki, široki, počasni, kakor črnilo temni vodi s parnikom, ki je bil le za spoznanje manjši od onega, ki nas je peljal čez Atlantiko. Slednjič smo prišli skozi Obidosko sotesko in dospeli v mesto Manaoa. Tu nas je rešil dvomljivega veselja, da bi bivali v krmi, Mr. Shortman, zastopnik Britanske-Lraziljanske Trgovske Družbe. V njegovi gostoljubni haciendi (grasčini) smo oddali ves čas, dokler ni napočil dan, ko smo bili opravičeni, odpreti pismo profesorja Challengerja. Preden pridem do presenetljivih dogodkov onega dne, bi rad na kratko točno orisal svoje tovariše na potovanju in os'alo spremstvo, ki smo ga dobili že v Južni Ameriki. Govorim odkrito in prosim vas, Mr. Mc Ardle, da razpolagate z mojim gradivom po svojem preudarku: saj itak pride poročilo v vaše roke, preden bo namenjeno javnosti.

Urednik: Franc Terseglav.

Knjižnica iz založništva Jugoslovanske knjižarne v Ljubljani: 24. zvezek: A. Maribor, IVANA, Luško-srbska povest. Din 22. vez. Din 30. — 25. zvezek: Haggard, HČI CESARJA MONTEZUMA. Din 32. vez. Din 42. — 26. zvezek: Lorentz, STORŽEK IN NIEGOVO BURKASTO ZIVLJENJE. Din 14. vez. Din 22. — 27. zvezek: Pregeš, OTROCI SOLNCA. Din 24. vez. Din 32. — 28. zvezek: Haggard, KLEOPATRA. Din 28.